

Prof. univ. emerit dr. Ion DELEANU

NOUL COD DE PROCEDURĂ CIVILĂ

Comentarii pe articole

Volumul I

Articolele 1 – 621

Universul Juridic

București

-2013-

Editat de **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Copyright © 2013, **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin **S.C. Universul Juridic S.R.L.**
Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al
S.C. Universul Juridic S.R.L.

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU VA FI
COMERCIALIZAT DECÂT ÎNSOȚIT DE SEMNĂTURA ȘI ȘTAMPILA
EDITORULUI, APLICATE PE INTERIORUL ULTIMEI COPERTE.**

REDAȚIE:	tel./fax: 021.314.93.13 tel.: 0732.320.666 e-mail: redactie@universuljuridic.ro
-----------------	--

DEPARTAMENTUL	tel.: 021.314.93.15; 0726.990.184
DISTRIBUȚIE:	fax: 021.314.93.16 e-mail: distributie@universuljuridic.ro

www.universuljuridic.ro

**COMENZI ON-LINE,
CU REDUCERI DE PÂNĂ LA 15%**

Avertisment

Pentru înțelegerea modului în care a fost concepută elaborarea acestor volume de comentarii ale articolelor Codului de procedură civilă¹, adoptat prin Legea nr. 134/2010², sunt necesare câteva explicații și, mai ales, trebuie făcută o precizare esențială și motivațională.

Cum se știe, prevederile Codului de procedură civilă, aduse în atenție și pe calea acestor comentarii – pe alocuri poate mai puțin „ortodoxe” și, aparent, obsesiv critice, iar, din acest motiv, mai expuse bineînțeles „corectivelor” din partea celor atașați cu totul și cu elan reglementărilor în discuție –, deși adoptate după toate rigorile „formale” ale procedurii de adoptare a unei legi, chiar dacă una dintre Camere și cea mai reprezentativă le-a „adoptat” (*sic!*) prin „neadoptare”, ciudat, nu-i așa? – profitând de o stupidă ficțiune juridică sau minciună necesară, cum malițios, dar și sugestiv o numea cineva, consacrată de art. 75 alin. (2) din Constituție –, vor intra în vigoare – dacă „anotimpurile electorale” nu vor mai schimba situația – la 1 februarie 2013, până atunci „supraviețuind”, cu unele adaptări ori înnoiri devansate, de-acum fostele și, pe alocuri, paseistele reglementări.

Doctrina și jurisprudența, preluate prin unele dintre comentariile făcute, având ca reper al exegezelor sau demonstrațiilor cazuistice, bineînțeles, „fostele” reglementări, dovedindu-și forța de sugestie sau de convingere și în ambianța noilor reglementări, au fost valorizate selectiv, în măsura compatibilității și a perenității lor.

Dar tocmai din acest motiv, poate fi surprinzător faptul că în cuprinsul comentariilor nu se indică sursele jurisprudențiale și doctrinare pe care se sprijină unele dintre propozițiile lor, lăsând astfel a se înțelege – la o primă și superficială evaluare și la modul cât se poate de stupid – că toate considerentele și argumentele s-ar afla sub semnul paternității autorilor acestor comentarii.

Precizăm, explicit, că, în contextul exegezei diferitelor articole, am preluat unele axiome, idei, observații critice, interpretări *de lege lata* sau propoziții *de lege ferenda*, argumente și concluzii doctrinare și/sau jurisprudențiale, pe care, din păcate, conjunctural, nu le-am putut indica, așa cum s-ar fi cuvenit, de fiecare dată, individual, concret și la locul potrivit, considerând suficient să recunoaștem, cu sinceritate, onestitate și recunoștință, că ele ne-au orientat și îndrumat, fiind însă lesne de atribuit celor ce le aparțin cu adevărat. De altfel, din aceleași motive, nu am menționat sursa nici în cazul acelor observații care, reiterate, ne aparțin în exclusivitate și, prin urmare, ne vor putea fi imputate, în întregime, nouă și numai nouă. Procedând altfel, în context, n-am fi putut evita un verbalism fastidios și inutil, printr-un mereu recurs la sintagma *mutatis mutandis*, atât în legătură cu observațiile susceptibile de transpunere adecvată făcute în jurisprudență, cât și în legătură cu opiniile sau axiomele doctrinei, *de lege lata* sau/și *de lege ferenda*, fertile încă, chiar în ambianța unei noi reglementări.

În astfel de condiții, ne-am îngădui să spunem că tratatul de procedură civilă, publicat concomitent de către aceiași autori – demers prin definiție precumpănitor și colocvial pe planul

¹ Volumul II al comentariilor a fost elaborat împreună cu Valentin Mitea, președintele Curții de Apel Cluj, și cu conf. univ. dr. Sergiu Deleanu, precizându-se articolele comentate de fiecare dintre coautori.

² Legea nr. 134/2010 a fost publicată în M. Of. nr. 485 din 15 iulie 2010 și a fost rectificată în M. Of. nr. 542 din 3 august 2012. Legea nr. 134/2010 a fost pusă în aplicare prin Legea nr. 76/2012, publicată în M. Of., nr. 365 din 30 mai 2012. În temeiul art. 80 din Legea nr. 76/2012, Legea nr. 134/2010 a fost republicată, dându-se articolelor o nouă numerotare, în M. Of. nr. 545 din 3 decembrie 2012. Potrivit art. 81 alin. (1) din Legea nr. 76/2012, Codul de procedură civilă urma să intre în vigoare la 1 septembrie 2012. La 23 august 2012, Guvernul și-a dat seama că termenul pentru intrarea în vigoare a Codului de procedură civilă, adoptat în anul 2010 (!), este „prea scurt”, așa că, prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 44/2012, s-a amânat intrarea acestuia în vigoare până la data de 1 februarie 2013 (M. Of. nr. 606 din 23 august 2012), aprobată prin Legea nr. 206/2012 (M. Of. nr. 762 din 13 noiembrie 2012). Prin același unic articol al ordonanței menționate au fost abrogate prevederile art. 81 alin. (2) din Legea nr. 76/2012, potrivit cărora dispozițiile art. 512-514 ale Codului de procedură civilă ar fi fost aplicabile începând cu data de 1 ianuarie 2013. Măsura abrogării a fost rațională, măcar din motive de prematuritate. Sperăm ca, după un „travaliu” atât de îndelungat, „durerile facerii” acestui cod să fi încetat.

ideilor – a fost pur și simplu conspectat prin comentariile lui pe articole, pentru a oferi astfel, între atâtea altele, încă un „manual tehnic”, pragmatic și la îndemână, precumpănitor pe planul ludicului judiciar sau că aceste comentarii pe articole trimit implicit și totdeauna la sursele lor doctrinare și jurisprudențiale menționate în cuprinsul tratatului, identificate de altfel și prin bibliografia selectivă de la sfârșitul acestei lucrări. Pe scurt, tratatul și comentariile codului alcătuiesc, sub aspectul aici discutat, unul și același întreg. Pe planul acelorași preocupări, ori de câte ori a fost posibil, prin modul de formulare a comentariilor și a observațiilor am lăsat a se înțelege – sperăm că suficient de clar și de convingător – că unele idei nu ne aparțin, dar le împărtășim, cu sau fără rezerve.

Rubrica „Observații” a fost concepută ca loc al unor puncte de vedere proprii, discutabile, bineînțeles, ca loc pentru sesizarea unor „eventuale” (!) improprietăți, a unor „posibile” (!) lacune, contradicții sau ambiguități din reglementare, ca loc pentru reiterarea unor aserțiuni ale doctrinei și/sau jurisprudenței care, *mutatis mutandis*, pot fi valorizate și în condițiile noii reglementări, ca loc pentru aducerea în atenție a necesității sau numai a utilității unor corelări ori, în fine, pur și simplu, ca loc al mărturisirii unor nedumeriri. Rostul identificării unor asemenea „eventuale” (!) ipoteze de discuție nu a fost, bineînțeles, acela de a șubrezi eșafodajul codului, ci, dimpotrivă, de a-l consolida, prin trecerea de la subînțelegeri, aproape totdeauna îndoielnice prin însăși natura lor, la înțelegeri neîndoielnice, de la interpretări plurivoce la întrebunțări de concepte univoce, certe și previzibile.

O nouă ediție a acestor comentarii – dacă elaborarea ei ne va mai fi cu puțință – va fi, cu siguranță, privilegiată prin posibilitatea oferită de exegezele altor autori și de jurisprudență de a ne verifica propriile ipoteze. Alte lucrări de comentarii ale codului, lucrări substanțiale și incitante, deja au apărut și le privim cu scuzabilă invidie față de autorii lor.

*

Astfel cum s-a mai arătat, potrivit art. 81 alin. (1) din Legea nr. 76/2012, Codul de procedură civilă urma să intre în vigoare la 1 septembrie 2012. Prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 44/2012¹, s-a amânat însă intrarea în vigoare a codului până la data de 15 februarie 2013.

Un studiu de impact, aprofundat și cuprinzător, a condus însă la concluzia, între altele, că dificultățile punerii în aplicare a unora dintre dispozițiile Codului de procedură civilă sunt mai mari și mai substanțiale decât cele intuite, așa încât se impune, cel puțin sub unele aspecte, raționalizarea și temperarea „elanului” punerii lui integrale în aplicare. În acest sens, s-a preconizat: degrevarea imediată a instanțelor de soluționarea unor categorii de cauze (de exemplu, în domeniul taxei de înmatriculare, în materie electorală); cu caracter tranzitoriu, scoaterea din domeniul căii de atac a recursului împotriva hotărârilor pronunțate asupra cererilor evaluabile în bani în valoare de până la 1.000.000 lei inclusiv [art. 483 alin. (2) C. pr. civ.]; amânarea intrării în vigoare a dispozițiilor privitoare la desfășurarea cercetării procesului/dezbaterea fondului în camera de consiliu (îndeosebi art. 240 C. pr. civ.); aplicarea unor dispoziții tranzitorii privind pregătirea dosarului de apel sau, după caz, de recurs de către instanța de control judiciar (îndeosebi art. 471 și 490 C. pr. civ.); amendarea temporară a dispozițiilor privind compunerea completului care judecă sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, în sensul reducerii numărului membrilor acestui complet de la 13 la 9 [art. 529 alin. (6) C. pr. civ.]. Textele articolelor arătate vor fi deci evaluate și interpretate sub semnul temporizării aplicării lor.

I. Deleanu

¹ M. Of. nr. 606 din 23 august 2012. Prin același unic articol al ordonanței menționate au fost abrogate prevederile art. 81 alin. (2) din Legea nr. 76/2012, potrivit cărora dispozițiile art. 512-514 ale Codului de procedură civilă ar fi fost aplicabile începând cu data de 15 februarie 2013. Măsura abrogării a fost rațională, măcar din motive de prematuritate.

Expunere de motive

(extras)

SECȚIUNEA 1

Titlul proiectului de act normativ

Lege privind Codul de procedură civilă

SECȚIUNEA a 2-a

Motivul emiterii actului normativ

1. Descrierea situației actuale

Actualul sistem procedural reglementat de Codul de procedură civilă, supus unor frecvente intervenții legislative asupra diferitelor instituții, a condus la o aplicare și interpretare neunitară, lipsită de coerență, a legii de procedură civilă, cu repercusiuni asupra duratei, eficienței și finalității actului de justiție.

De-a lungul timpului, între disfuncțiile majore ale justiției din România, cel mai aspru criticată a fost lipsa de celeritate în soluționarea cauzelor, cu toate efectele ei. Dat fiind că procedurile judiciare s-au dovedit deseori greoaie, formaliste, costisitoare și de lungă durată, s-a conștientizat faptul că eficacitatea administrării actului de justiție constă în mare măsură și în celeritatea cu care drepturile și obligațiile consfințite prin hotărâri judecătorești intră în circuitul civil, asigurându-se astfel stabilitatea raporturilor juridice deduse judecării.

Astfel, nerespectarea cerințelor procesului echitabil sub aspectul duratei procedurii ori decurgând din neexecutarea hotărârilor judecătorești, a constituit obiectul mai multor cauze la Curtea Europeană a Drepturilor Omului (C.E.D.O.) în care partea condamnată a fost România.

Având în vedere cauzistica României la C.E.D.O., deși se poate afirma că durata procedurilor judiciare nu depășește cu mult media europeană în acest domeniu, soluționarea proceselor într-un termen rezonabil a reprezentat și reprezintă o problemă reală și un motiv de preocupare pentru autorități.

Conform Raportului Agentului guvernamental pentru C.E.D.O. pe anul 2007, se semnalează cauze repetitive care pot risca să fie percepute ca probleme proprii sistemului judiciar național. Astfel, pe lângă încălcări ale dreptului de proprietate, se semnalează încălcări ale Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale decurgând din durata procedurii și neexecutarea hotărârilor judecătorești.

Așa fiind, se impune o intervenție legislativă pentru reglementarea complexă și coerentă a procesului civil, constând în măsuri care să aibă, drept scop simplificarea și accelerarea procedurilor judiciare. În acest context, se dovedește necesară cât mai rapidă a noului Cod de procedură civilă, care să cuprindă dispoziții clare, concentrate în principal pe sporirea celerității soluționării cauzelor, cu impact direct și asupra, executării hotărârilor.

2. Schimbări preconizate

Proiectul noului Cod de procedură civilă reprezintă expresia unui efort susținut, desfășurat pe parcursul mai multor ani, care a avut drept scop esențial crearea în materia procesului civil a unui cadru legislativ modern care să răspundă pe deplin imperativelor funcționării unei justiții moderne, adaptate așteptărilor sociale, precum și necesității creșterii calității acestui serviciu public.

Dispozițiile proiectului noului Cod de procedură civilă urmăresc să răspundă unor deziderate actuale, precum accesul justițiabililor la mijloace și forme procedurale mai simple și accesibile și accelerarea procedurii, inclusiv în faza executării silite. În egală măsură, proiectul urmărește să răspundă și exigențelor de previzibilitate a procedurilor judiciare decurgând din *Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale* și, implicit, din cele statuate în jurisprudența C.E.D.O. Urmărind cu rigoare asigurarea premiselor pentru soluționarea corectă în fond a cauzelor, în cadrul sistemului justiției naționale, proiectul are în vedere eliminarea deficiențelor care au condus, în multe cazuri, la hotărâri ale C.E.D.O. de condamnare a României, atât pentru soluții judecătorești principial greșite, cât și pentru prejudicii cauzate de durata excesivă a procedurilor judiciare ori pentru lipsa de previzibilitate rezultată din inconsecvența jurisprudenței naționale.

De aceea, proiectul vizează, totodată, și găsirea unor remedii pentru eliminarea unei alte deficiențe majore a sistemului judiciar român, și anume existența unei practici neunitare, datorată, între altele, și incoerenței și instabilității legislative. Pentru asigurarea pe viitor, a previzibilității normei de procedură civilă și evitarea unor evenimente legislative care să surprindă sau să genereze confuzii atât în rândul justițiabililor, cât și al judecătorilor, proiectul Codului de procedură civilă conține dispoziții normative clare referitoare la aplicarea legii de procedură, înlocuind principiul actual al aplicării imediate a noii norme procedurale cu acela potrivit căruia dispozițiile noii legi de procedură civilă se aplică numai pentru procesele și executările silite *incepute* după intrarea în vigoare a acesteia. Principiul este detaliat prin câteva dispoziții univoce referitoare la legea aplicabilă în caz de casare cu trimitere, în cazul administrării probelor și în cazul exercitării căilor de atac, situații în care legea veche supraviețuiește alături de legea nouă, rămânând sub imperiul ei cauzele aflate în curs de soluționare la data intrării în vigoare a legii noi.

Proiectul conține, totodată, și prevederi referitoare la teritorialitatea legii de procedură.

Prin Hotărârea Guvernului nr. 1.527/2007, publicată în M. Of. nr. 889 din 27 decembrie 2007 au fost aprobate Tezele prealabile ale proiectului Codului de procedură civilă.

Așa cum se precizează în acest document de principiu, în activitatea de elaborare a proiectului noului cod s-au avut în vedere concepțiile moderne privind desfășurarea procesului civil, rolul și atribuțiile participanților la acest proces, în centrul atenției situându-se, desigur, preocuparea pentru recunoașterea și clarificarea, într-un termen optim și previzibil, a drepturilor și intereselor legitime deduse judecății.

Urmărind construcția unei proceduri civile moderne și echilibrate, proiectul se concentrează în mod deosebit asupra măsurilor de natură să accelereze obținerea răspunsului judecătoresc într-un anumit termen, cu respectarea, în egală măsură, a drepturilor procedurale ale părților și principiilor fundamentale ale procesului civil.

Dată fiind preocuparea esențială de asigurare a celerității soluționării cauzelor, concomitent cu îmbunătățirea calității actului de justiție, soluțiile legislative propuse urmăresc să răspundă, atât în mod direct, cât și prin efectele preconizate, acestui imperativ, indiferent că este vorba despre resistemizarea etapelor procesului civil în așa fel încât să conducă la un dialog judiciar, în termeni clari și onești, de simplificarea formelor procedurale ori modificarea competenței materiale a instanțelor judecătorești odată cu reșezarea sistemului căilor de atac sau, în fine, de măsuri de natură să ducă la responsabilizarea părților din proces. Tot astfel, în scopul degrevării instanțelor de judecată, ceea ce ar avea consecințe nemijlocite asupra duratei de desfășurare a procedurilor judiciare, proiectul prevede în sarcina judecătorului obligația de a îndruma părțile din proces spre folosirea procedurii medierii, ca mijloc alternativ de soluționare a litigiilor, pe durata desfășurării acestei proceduri judecata fiind suspendată. Pe aceeași linie se înscriu și reglementarea recursului ca veritabilă cale extraordinară de atac, exercitată doar în cazuri excepționale în care legalitatea a fost înfrântă, cu regândirea actualelor motive de recurs în sensul restrângerii lor și eliminării motivelor formale, fără impact asupra legalității, precum și noua procedură a contestației privind tergiversarea procesului.

Măsuri conținute de proiect care concură la atingerea principiilor generale amintite

A. Reglementarea, în mod expres, a principiilor fundamentale ale procesului civil...

Până în prezent, principiile procesului civil erau în mare parte deduse din reglementarea constituțională, din interpretarea unor texte aflate în diverse cărți ale Codului de procedură civilă, fiind mai curând o creație doctrinară, sancționată jurisprudențial, decât un act de voință expres al legiuitorului; or proiectul realizează coagularea acestor principii configurate în timp.

B. *Reașezarea competenței materiale*, astfel încât să conducă atât la apropierea justiției de cetățean, cât și la o justiție previzibilă prin unitatea soluțiilor jurisprudențiale...

C. Procedura de citare și comunicare a actelor procedurale

Se propune eficientizarea procedurii de citare și comunicare a actelor procedurale, adaptarea ei la noile realități, în scopul asigurării soluționării într-un termen optim și previzibil a cauzelor, cu respectarea principiilor fundamentale ale procesului civil: contradictorialitatea și dreptul la apărare. În afara modalităților „clasice” de comunicare prin agenți procedurali sau alți salariați ai instanței, ori prin poștă, va fi posibilă, la cererea părții interesate și pe cheltuiuala acesteia, și comunicarea prin executori judecătorești sau prin servicii de curierat rapid. De asemenea, citarea și comunicarea altor acte de procedură se vor putea face de grefa instanței și prin mijloace tehnice moderne de comunicare, precum telefax, poștă electronică sau prin orice alt mijloc care asigură transmiterea textului și confirmarea primirii acestuia....

D. Procedura contencioasă

D.1. Procedura în fața primei instanțe

Prin proiect sunt propuse soluții legislative inovatoare, subsumate dezideratului soluționării cauzelor într-un termen optim și previzibil, ce au în vedere tehnicizarea procedurii desfășurate în fața instanței de judecată, care să conducă, pe cât posibil, și la eliminarea interpretărilor jurisprudențiale contradictorii.

Astfel, cu titlu de noutate, valorificând cele statuate în doctrină, și urmând modelul reglementării franceze, proiectul propune definirea acțiunii civile, ca fiind ansamblul mijloacelor procesuale prevăzute de lege pentru protecția dreptului subiectiv pretins de către una dintre părți sau a unei alte situații juridice, precum și pentru asigurarea apărării părților în proces, stabilind în mod expres condițiile de exercitare a acțiunii civile. Sunt definite și riguros delimitate cererile care pot fi adresate instanței în cursul procesului, clasificare ce prezintă deosebită importanță pentru stabilirea regimului juridic aplicabil, element de interes practic nemijlocit pentru participanții la proces.

Au fost perfecționate soluțiile legislative privind sesizarea instanței, astfel încât, între momentul introducerii cererii de chemare în judecată, și punerea ei pe rolul instanței se va interpune o fază premergătoare activității de judecată propriu-zise, care are drept scop regularizarea cererii de chemare în judecată și presupune realizarea unei corespondențe scrise numai cu autorul cererii de chemare în judecată, în vederea acoperirii tuturor eventualelor lipsuri ale acesteia; această fază se va finaliza:

- fie prin conformarea la cerințele stabilite, conform legii, de instanță și fixarea primului termen de judecată, cu citarea pârâtului,
- fie, în cazul în care obligațiile privind completarea sau modificarea cererii nu sunt îndeplinite, prin anularea cererii, printr-o încheiere dată în camera de consiliu.

Așa fiind, declanșarea propriu-zisă a procesului civil va fi condiționată de existența unei cereri de chemare în judecată care îndeplinește toate condițiile de formă și de fond prevăzute de lege pentru sesizarea reglementară a instanței de judecată. Înainte de a se stabili primul termen de judecată - ce va deveni momentul de referință în declanșarea procesului și va înlocui conceptul *primei zile de înfățișare*, preluând funcțiile acesteia - și de a fi comunicată pârâtului, cererea de chemare în judecată va fi supusă unui filtru „administrativ” al completului, aleatoriu stabilit, și unei proceduri de completare și corectare a lipsurilor cererii, în termenul stabilit de instanță. În acest fel, se va evita comunicarea către partea cealaltă a unor cereri informale, precum și punerea pe rolul instanțelor, a unor asemenea cereri, care, dacă li s-ar da curs, ar conduce la tergiversarea judecății și la cheltuieli inutile, în special în sarcina părții adverse.

Au fost resistematisate etapele procesului civil - *etapa scrisă, cercetarea procesului și dezbateră în fond a procesului*, astfel încât să crească eficiența activității de judecată și să se reducă durata procesului civil, cu asigurarea tuturor garanțiilor procesuale. Cu titlu de noutate, proiectul noului Cod de procedură civilă prevede împărțirea fazei judecătii în primă instanță în două etape:

- cercetarea procesului, care se desfășoară în camera de consiliu dând expresie caracterului preponderent privat al drepturilor și intereselor disputate în procesul civil - și în cadrul căreia se îndeplinesc, în condițiile legii, actele de procedură, se rezolvă excepțiile procesuale și se administrează probele;

- dezbateră în fond a procesului, care urmează a avea loc preponderent în ședință publică, dacă părțile nu convin altfel. În cadrul acestei etape procesuale, părțile au posibilitatea să dezbată în contradictoriu împrejurările de fapt și temeiurile de drept invocate de ele sau puse în discuție, din oficiu, de către instanța de judecată. Pentru a da expresie dreptului la viață privată sau ordinii publice ori pentru ocrotirea unor categorii speciale de subiecte de drept, se prevede posibilitatea desfășurării în întregime a procesului fără prezența publicului.

Subsumat scopului general al proiectului de respectare a principiului celerității în soluționarea cauzelor, proiectul cuprinde o serie de măsuri importante în acest sens. Astfel, judecătorul, ținând cont de circumstanțele concrete ale speței, la primul termen de judecată la care părțile sunt legal citate și după ascultarea acestora, va estima durata necesară pentru cercetarea procesului, astfel încât acesta să fie soluționat într-un termen optim și previzibil. Durata astfel estimată va fi consemnată în încheiere, dar poate fi reconsiderată pe parcursul desfășurării procedurii, pentru motive temeinice și tot cu ascultarea părților. Totodată, ca regulă, în cursul cercetării procesului, judecătorul fixează termene scurte, de la o zi la alta, termenele cu o durată mai mare putând fi acordate numai dacă circumstanțele momentului o impun. Tot în scopul asigurării celerității, judecătorul poate stabili pentru toți participanții la proces îndatoriri procesuale referitoare la administrarea probelor și poate întreprinde orice alte demersuri necesare soluționării cauzei, având, de asemenea, posibilitatea de a dispune încunoștințarea participanților la proces despre măsurile luate prin mijloace moderne care asigură comunicarea rapidă informațiilor. Măsurile expuse au rolul de a responsabiliza atât părțile și participanții la proces, disciplinând atât conduita procesuală a acestora cât și activitatea judecătorului cauzei și instituind, în același timp, o prezumție de predictibilitate în ceea ce privește durata soluționării cauzei.

Proiectul noului Cod de procedură civilă prevede expres regula continuității membrilor completului pe tot parcursul judecătii — ca un mijloc de a asigura continuitatea și coerența în cercetarea procesului, de responsabilizare a judecătorilor pentru modul de soluționare a cauzei și de spori a încrederii în actul de justiție.

În materia probelor se propune realizarea unei unificări de reglementare, în sensul de a fi cuprinse în noul Cod de procedură civilă nu numai prevederile referitoare la administrarea probelor, ci și cele care privesc admisibilitatea acestora, aspecte care, în prezent, sunt reglementate în Codul civil. Au fost cuprinse dispoziții vizând admisibilitatea ca probe a înscrisurilor pe suport electronic, a copiilor făcute pe microfilme, a contractelor încheiate pe formulare tipizate sau standardizate, a biletelor, tichetelor și altor asemenea documente, imprimate sau neimprimate, utilizate la încheierea unor contracte și care vor avea regimul înscrisului sub semnătură privată.

Totodată, se propune păstrarea actualei proceduri a administrării probelor de către avocați, care, în noul context legislativ, poate reprezenta, ca manifestare a dreptului de dispoziție al părților, o alternativă la modalitatea clasică de administrare de către instanță a probelor. Această procedură, care este reglementată și *de lege lata*, fără a fi încă frecvent utilizată, își va găsi aplicabilitatea în timp, pe măsura creșterii încrederii justițiabililor în eficiența sa, precum și în responsabilitatea celor chemați să o îndeplinească.

Au fost instituite unele reguli și mecanisme procedurale pentru eficiența procedurii și asigurarea soluționării cu celeritate a procesului:

- se accentuează caracterul excepțional al amânărilor pe care le poate acorda instanța de judecată, fie prin învoiala părților, fie pentru lipsă de apărare, înlăturându-se, prin ansamblul soluțiilor legislative propuse, posibilitatea părților de a solicita și obține amânări repetate nejustificate, care duc la încărcarea rolului instanței și afectarea serviciului public al justiției;

- s-a propus ca, spre deosebire de regulile actuale privind invocarea excepțiilor, necompetența de ordine publică să nu poată fi invocată, atât de părți cât și de instanța de judecată din oficiu, decât la primul termen de judecată la care părțile sunt legal citate și exclusiv în fața primei instanțe; soluția propusă dă expresie prevalenței interesului în soluționarea cu celeritate a procesului, în raport cu formalismul regulilor de competență, dar și ideii de responsabilizare a părților pentru clarificarea, în termen cât mai scurt, a elementelor procesuale cu efect dirimant;

- norme riguroase privind strămutarea cauzelor și recuzarea judecătorilor, instrumente procesuale folosite în prezent cel mai adesea pentru tergiversarea proceselor; se sistematizează motivele de incompatibilitate și de recuzare, astfel încât instituția incompatibilității să înglobeze toate aceste cazuri, mijloacele procesuale de invocare a incompatibilității fiind abținerea și recuzarea. În scopul împiedicării deturării mijloacelor procesuale puse la dispoziția părților de la scopul pentru care acestea au fost instituite, s-a propus să poată cere decât recuzarea judecătorilor care fac parte din complet, cu indicarea, pentru fiecare, în mod individual, a motivelor de recuzare, iar formularea cererii de recuzare nu va mai întrerupe cursul procesului, urmând ca hotărârea prin care s-a admis recuzarea să arate și în ce măsură sunt menținute actele procesuale efectuate de magistratul recuzat. De asemenea, s-a ales soluția atacării hotărârii, prin care s-a respins recuzarea numai de către părți și doar odată cu exercitarea căii de atac împotriva soluției date asupra fondului;

- se propune o nouă concepție privind termenul în cunoștință, bazată pe responsabilizarea justițiabilului pentru propriul proces, în conformitate și cu principiul disponibilității, care guvernează procesul civil. Se va da un sens mai larg noțiunii de termen în cunoștință, astfel încât să includă orice situație în care se poate prezuma că partea a primit citația și cunoaște termenul. În acest fel:

- costurile procesului vor scădea, prin evitarea citării la fiecare termen a părților;

- durata procesului se va reduce odată cu eliminarea termenelor la care, în prezent, procedura nu este îndeplinită, cu toate că partea, citată la termenele anterioare, are cunoștință despre existența procesului.

În ceea ce privește stabilirea cadrului procesual, proiectul păstrează formele actuale de introducere în cauză a altor persoane, dar sporește rolul activ și posibilitățile de apreciere ale judecătorului, care va putea dispune chiar împotriva voinței părților, introducerea forțată în proces a unei alte persoane. Este o derogare de la principiul disponibilității, introdusă pentru eficientizarea judecării unitare, nu numai a raportului juridic dedus soluționării prin voința reclamantului și/sau a pârâtului, dar și a altor raporturi juridice aflate în strânsă legătură cu cel inițial, în scopul evitării litigiilor ulterioare. Condițiile în care judecătorul va putea dispune introducerea forțată a unui terț în proces sunt aceleași cu cele specifice fiecărei forme de intervenție forțată aflate la îndemâna părților; practic, nu este o formă distinctă de intervenție forțată, ci doar se lărgeste sfera celor care pot iniția o astfel de lărgire a cadrului procesual. Introducerea forțată în cauză, din oficiu, poate fi dispusă numai până la terminarea cercetării procesului în fața primei instanțe. În cazul în care necesitatea luării acestei măsuri este constatată cu ocazia deliberării, cauza se va repune pe rol. Judecătorul poate lua o astfel de măsură și în procedura necontencioasă.

Prin proiect se instituie o procedură specială, de sine stătătoare, îndreptată împotriva încălcării dreptului la soluționarea procesului într-un termen optim și previzibil: contestația privind tergiversarea procesului. Potrivit noii proceduri, conforme cu deciziile C.E.D.O. care au sancționat lipsa mijloacelor legale de a acționa în cazul depășirii termenului rezonabil de soluționare a cauzei, partea care consideră că pricina este tergiversată va putea solicita luarea măsurilor legale pentru ca această situație să fie înlăturată.

Procedura va avea caracter incidental și se va desfășura în fața instanței investite cu soluționarea cauzei, care se va pronunța prin încheiere; împotriva încheierii se va putea introduce o cale de atac la instanța superioară. În soluționarea acesteia, instanța ierarhic superioară nu va putea oferi dezlegări asupra unor probleme de fapt sau de drept care să anticipeze modul de soluționare a cauzei sau care să aducă atingere libertății judecătorului cauzei de a hotărî în cauza dedusă judecării. Pentru a nu exista riscul ca o astfel de procedură să devină, ea însăși, un mijloc de tergiversare a procesului, abuzul în exercitarea acestei căi procedurale va fi sancționat.

D.2. Căile de atac

D.2.1. Regimul general al căilor de atac

Proiectul noului Cod de procedură civilă introduce noi reglementări cu caracter general referitoare la căile de atac, care includ enumerarea acestora, prevederea expresă a principiului legalității căilor de atac, precum și clasificarea lor în căi ordinare și căi extraordinare.

Sunt consacrate legislativ regula unicității căii de atac și ordinea exercitării căilor de atac - recunoscute deja în doctrină și jurisprudență -, fapt ce va avea drept consecință imposibilitatea exercitării unei căi extraordinare de atac înainte de exercitarea apelului, în cazul în care părțile convin în mod expres, hotărârea susceptibilă de apel va putea fi atacată direct cu recurs, dar numai pentru încălcarea sau aplicarea greșită a normelor de drept material.

D.2.2. Apelul

Apelul va rămâne singura cale de atac ordinară cu caracter devolutiv, având ca obiect, de regulă, controlul judecătii asupra fondului cauzei. Se propune reglementarea unor aspecte noi, precum mărirea duratei termenului de apel, ca regulă generală, de la 15 la 30 de zile pentru a permite redactarea în bune condiții a cererii de exercitare a apelului -, consacrarea posibilității regularizării cererii de apel, obligativitatea întâmpinării, îndatorirea apelantului de a răspunde la întâmpinare.

Se propune instituirea unei distincții clare între apelul principal, apelul incident și apelul provocat - înlăturându-se noțiunea inadecvată de „aderare la apel” -, stabilindu-se, încă de la primul termen, cadrul procesual în care va avea loc judecata în apel. În ceea ce privește soluțiile pe care le poate pronunța instanța în apel, viitorul Cod de procedură civilă realizează o nuanțare precisă a acestora, în strânsă legătură cu motivele de apel invocate, precum și cu limitele efectului devolutiv determinate de ceea ce s-a supus judecătii în fața primei instanțe. Astfel, instanța de apel poate păstra hotărârea atacată, situație în care, după caz, va respinge, va anula apelul ori va constata perimarea lui. În cazul în care apelul este admis, instanța poate anula ori, după caz, schimba în tot sau în parte hotărârea apelată, reținând cauza spre judecare sau, trimițând-o spre rejudecare primei instanțe sau altei instanțe egale în grad cu aceasta din aceeași circumscripție, în cazul în care părțile au solicitat în mod expres luarea acestei măsuri prin cererea de apel ori prin întâmpinare. De asemenea, instanța de apel poate trimite cauza spre soluționare instanței competente sau altui organ cu activitate jurisdicțională, ori poate reține cauza spre soluționare când constată că are competența să judece în primă instanță.

D.2.3. Recursul

Modificări de substanță sunt propuse în materia recursului, pentru ca acesta să fie, într-adevăr, o cale extraordinară de atac, exercitată esențialmente doar în cazurile excepționale în care legalitatea a fost înfrântă;

- potrivit noii reglementări, recursul urmărește să supună Înaltei Curți de Casație și Justiție examinarea, în condițiile legii, a conformității hotărârii atacate cu regulile de drept aplicabile în concret, aceasta fiind una dintre modalitățile prin care se asigură o practică judiciară unitară la nivelul întregii țări;

- competența de soluționare a recursului va reveni, ca regulă, Înaltei Curți de Casație și Justiție, fiind prevăzute expres hotărârile care pot fi atacate cu recurs, hotărârile sustrate recursului, precum și un număr limitat de cazuri în care recursul se va judeca de instanța ierarhic superioară celei care a pronunțat hotărârea recurată (în situația unor hotărâri simple, cum ar fi cele care constată perimarea, dispun suspendarea etc.);

- se propune mărirea duratei termenului de recurs de la 15 la 30 de zile, pentru a se asigura timpul necesar formulării unei cereri de recurs riguros fundamentate și redactate corect din punct de vedere formal;

- ca element de noutate, se propune ca redactarea cererii de recurs, precum și exercitarea și susținerea recursului să se realizeze numai prin avocat sau consilier juridic, urmărindu-se în acest fel, impunerea unei rigori și discipline procesuale și evitarea introducerii unor recursuri în mod abuziv, în scop de șicană, sau informale, care nu se încadrează riguros în motivele de recurs; este o regulă care corespunde, în același timp, și noii viziuni propuse asupra recursului, având în vedere specificul acestei căi extraordinare de atac, reflectat în condițiile de exercitare, în procedură, precum și în motivele de recurs, limitativ circumscrise respectării legalității;

Prof. univ. emerit dr. Ion DELEANU
Valentin Mitea
Sergiu Deleanu

NOUL COD
DE
PROCEDURĂ CIVILĂ

COMENTARIILE PE ARTICOLE

Volumul II

Articolele 622 – 1.133

Universul Juridic
București
-2013-

Editat de **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Copyright © 2013, **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin **S.C. Universul Juridic S.R.L.**
Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al
S.C. Universul Juridic S.R.L.

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU VA FI
COMERCIALIZAT DECÂT ÎNSOTIT DE SEMNĂTURA ȘI ȘTAMPILA
EDITORULUI, APLICATE PE INTERIORUL ULTIMEI COPERTE.**

**Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
DELEANU, ION**

Noul Cod de procedură civilă : comentarii pe articole. -
București : Universul Juridic, 2013
2 vol.

ISBN 978-606-673-013-6

Vol. 2 : Art. 622-1133 / prof. univ. emerit dr. Ion
Deleanu, Valentin Mitea, Sergiu Deleanu. - Bibliogr. -
ISBN 978-606-673-015-0

I. Mitea, Valentin

II. Deleanu, Sergiu

347(498)

REDACȚIE: tel./fax: **021.314.93.13**
tel.: **0732.320.666**
e-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL tel.: **021.314.93.15;**
0726.990.184

DISTRIBUȚIE: fax: **021.314.93.16**
e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro

COMENZI ON-LINE,

CU REDUCERI DE PÂNĂ LA 15%

Tipărit la „Regia Autonomă Monitorul Oficial”

CARTEA a V-a

Despre executarea silită

TITLUL I DISPOZIȚII GENERALE

CAPITOLUL I

Scopul și obiectul executării silite

Îndeplinirea
obligațiilor
prevăzute în titlul
executoriu

Art. 622. – (1) **Obligația stabilită prin hotărârea unei instanțe sau printr-un alt titlu executoriu se aduce la îndeplinire de bunăvoie.**

(2) **În cazul în care debitorul nu execută de bunăvoie obligația sa, aceasta se aduce la îndeplinire prin executare silită, care începe odată cu sesizarea organului de executare, potrivit dispozițiilor prezentei cărți, dacă prin lege specială nu se prevede altfel.**

(3) **Executarea silită are loc în oricare dintre formele prevăzute de lege, simultan sau succesiv, până la realizarea dreptului recunoscut prin titlul executoriu, achitarea dobânzilor, penalităților sau a altor sume acordate potrivit legii prin titlu, precum și a cheltuielilor de executare.**

(4) **Executarea unor obligații de a face, precum înscrierea sau radierea unui drept, act sau fapt dintr-un registru public, emiterea unei autorizații, eliberarea unui certificat sau predarea unui înscris și altele asemenea, se poate obține la simpla cerere a persoanei îndreptățite, făcută în temeiul unui titlu executoriu, fără a fi necesară intervenția executorului judecătoresc, dacă prin lege nu se dispune altfel. În caz de neconformare a debitorului, creditorul poate recurge la executarea silită în condițiile prezentului cod.**

(5) **Vânzarea de către creditor a bunurilor mobile ipotecate în condițiile art. 2.445 din Codul civil se face cu încuviințarea instanței, fără intervenția executorului judecătoresc.**

COMENTARII

• Sintagma „executare silită” evocă ea însăși conotațiile esențiale, determinante ale acestui concept: silirea celui obligat printr-o hotărâre judecătorească sau printr-un alt titlu executoriu să-și îndeplinească prestația, atunci când el nu se asociază voluntar la realizarea dreptului recunoscut prin acel titlu. Astfel cum s-a spus, „urmărirea silită este procedura prin

mijlocirea căreia creditorul, titular al dreptului recunoscut printr-o hotărâre judecătorească sau printr-un alt titlu executoriu, constrânge – cu concursul organelor de stat competente – pe debitorul său, care nu-și execută de bunăvoie obligațiile decurgând dintr-un asemenea titlu, de a și le aduce la îndeplinire, în mod silit¹.

- Executarea forțată nu este decât un substitut imperfect al executării voluntare și între aceste două extreme s-ar afla „plata celui resemnat”, obținută prin efectul presiunii psihologice, mai mult sau mai puțin puternică, asupra debitorului, pentru a-l incita să-și execute datoria².

- Îndeobște, titlul executoriu îl constituie o hotărâre judecătorească. Dar cel ce a acționat în judecată printr-o acțiune în „realizarea” dreptului ori pentru „satisfacerea” unui interes legitim nu se va putea considera, în termeni reali, un îndreptățit, în raport cu dreptul sau cu interesul său, decât atunci când, efectiv, dreptul a fost realizat ori interesul a fost satisfăcut. Constrângerea judiciară, ca substitut la refuzul executării de bunăvoie a titlului executoriu, apare astfel ca fiind, de cele mai multe ori, condiția imanentă a unei desăvârșite judecăți. În acest sens, art. 622 alin. (2) C. pr. civ. arată că „în cazul în care debitorul nu execută de bunăvoie obligația sa, aceasta se aduce la îndeplinire prin executare silită (...)”, iar la alin. (3) al aceluiași articol se adaugă că „executarea silită are loc în oricare dintre formele prevăzute de lege, simultan sau succesiv, până la realizarea dreptului recunoscut prin titlul executoriu (...)”.

Organul de executare

Art. 623. – Executarea silită a oricărui titlu executoriu, cu excepția celor care au ca obiect venituri datorate bugetului general consolidat sau bugetului Uniunii Europene și bugetului Comunității Europene a Energiei Atomice, se realizează numai de către executorul judecătoresc, chiar dacă prin legi speciale se dispune altfel.

COMENTARIU

- Preluând, consolidând, diversificând și nuanțând elementele care îi configurau rolul și statutul sub fosta reglementare, noul Cod de procedură civilă plasează, și el, executorul judecătoresc în centrul activității de executare, articulându-i încă mai puternic și mai expresiv poziția de protagonist al urmăririi silite. Chiar dacă inițiativa executării îi aparține creditorului, după declanșarea ei executorul judecătoresc devine personajul-cheie, el imprimând ritmul, evoluția și determinând, finalmente, destinul executării silite pe care o realizează. De pregătirea sa profesională, de măsura implicării sale în actele și activitățile de executare, de preocuparea sa pentru legalitatea executării silite și, nu în ultimul rând, de abilitatea și inspirația sa depind, de multe ori, soarta urmăririi și, cât se poate de direct, promptitudinea și efectivitatea ei.

- Una dintre noutățile cele mai semnificative și, totodată, mai provocatoare oferite de actuala reglementare este reprezentată de consacrarea plenitudinii de competență a

¹ S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *op. cit.*, I, p. 13; V.M. Ciobanu, G. Boroș, M. Nicolae, *op. cit.*, Dreptul nr. 4/2001, p. 3 și urm. Pentru unele repere de drept comparat, a se vedea, de asemenea: G. Wiederkehr, D. D'Ambra, *Exécution des jugements et des actes*, în Répertoire de procédure civile, t. III, Dalloz, 2000-2eme mise à jour, nr. 1-219.

² R. Perrot, Ph. Théry, *op. cit.*, nr. 49, iar pe larg nr. 56 și urm.

executorului judecătoresc într-o manieră încă mai substanțială și mai caracterizată decât cea anterioară. Potrivit art. 623 C. pr. civ., executarea silită a oricărui titlu executoriu, cu excepția celor care au ca obiect venituri datorate bugetului general consolidat sau bugetului Uniunii Europene și bugetului Comunității Europene a Energiei Atomice, se realizează numai de către executorul judecătoresc, chiar dacă prin legi speciale se dispune altfel.

- Complementar, art. 625 C. pr. civ. precizează, la alineatul (2), că este interzisă efectuarea de acte de executare de către alte persoane sau organe decât cele prevăzute la art. 623.

- Prin aceasta, competența executorului judecătoresc dobândește o extensie aproape completă, legiuitorul înțelegând să mențină în sistemul nostru procesual doar două categorii de organe de executare: executorul judecătoresc, înțeles ca principal organ de executare, și executorii fiscali, aceștia din urmă fiind înzestrați cu o competență limitată la realizarea pe cale silită a veniturilor datorate bugetului general consolidat al statului, bugetului Uniunii Europene și bugetelor Comunității Europene a Energiei Atomice.

- Unul dintre principiile care, fundamental, guvernează întreaga activitate a executorilor judecătorești este enunțat în cuprinsul art. 5 al Legii nr. 188/2000: activitatea executorilor judecătorești se desfășoară în condițiile legii, cu respectarea drepturilor și intereselor legitime ale părților și ale altor persoane interesate, fără deosebiri de rasă, de naționalitate, de origine etnică, de limbă, de religie, de sex, de apartenență politică, de avere sau de origine socială.

Modalități de executare

Art. 624. – Executarea silită se efectuează prin:

1. urmărirea bunurilor mobile și imobile ale debitorului sau aparținând terților ținuți să răspundă, în condițiile legii, pentru obligațiile debitorului, în scopul îndeplinirii creditorilor;
2. predarea către creditor a bunurilor, prevăzute în titlul executoriu, ce sunt deținute fără drept de debitor;
3. alte măsuri prevăzute de lege.

COMENTARIU

- După cum indică denumirea sa marginală, art. 624 C. pr. civ. evocă „modalitățile de executare”, afirmând că executarea silită se efectuează prin: 1. urmărirea bunurilor mobile și imobile ale debitorului sau aparținând terților ținuți să răspundă, în condițiile legii, pentru obligațiile debitorului, în scopul îndeplinirii creditorilor; 2. predarea către creditor a bunurilor, prevăzute în titlul executoriu, ce sunt deținute fără drept de debitor; 3. alte măsuri prevăzute de lege.

- Cea dintâi modalitate de executare silită evocată corespunde executării silită indirecte, fiind caracterizată prin faptul că atunci când creditorul are de realizat o creanță bănească, urmărește în acest scop să valorifice bunurile mobile sau imobile ale debitorului ori cele pe care debitorul le are de primit de la terțe persoane. Pentru aceasta, creditorul poate folosi simultan sau succesiv, prin intermediul executorului judecătoresc, următoarele forme de executare silită indirectă:

- a) urmărirea mobilă, constând în vânzarea silită a bunurilor mobile urmărite ale debitorului, inclusiv a titlurilor de valoare și a unor bunuri cu regim de circulație special (art. 726-779 C. pr. civ.);

b) poprirea sumelor de bani, a titlurilor de valoare sau a altor bunuri mobile incorporabile urmăribile datorate debitorului ori deținute în numele său de o terță persoană sau pe care ceasta le va datora în viitor, în temeiul unor raporturi juridice existente (art. 780-793 C. pr. civ.);

c) urmărirea silită a fructelor neculese și a recoltelor prinse de rădăcini, constând, după cum o arată și denumirea, în vânzarea silită a fructelor neculese și a recoltelor prinse de rădăcini (art. 794-798 C. pr. civ.);

d) urmărirea veniturilor generale ale imobilelor, constând în urmărirea veniturilor prezente și viitoare ale imobilelor ce sunt proprietatea debitorului sau asupra cărora el are un drept de uzufruct, precum și urmărirea veniturilor debitorului arendaș sau chiriaș provenite din exploatarea imobilelor arendate sau închiriate (art. 799-811 C. pr. civ.);

e) urmărirea imobiliară, constând în vânzarea bunurilor imobile urmăribile ale debitorului; pot face obiectul ei, pe lângă dreptul de proprietate asupra imobilelor, și dreptul de uzufruct asupra unui imobil, dreptul de superficie, precum și dreptul de servitute, acesta din urmă numai odată cu fondul dominant căruia îi profită (art. 812-862 C. pr. civ.);

• Cea de-a doua modalitate de executare silită înfățișată în cuprinsul art. 624 C. pr. civ. corespunde executării silite directe, caracteristica ei definitorie fiind aceea că în temeiul titlului executoriu pe care îl deține creditorul tinde la realizarea în natură a obligației debitorului. În sistemul Codului de procedură civilă ea cunoaște următoarele forme:

a) predarea silită a bunurilor mobile, în cazul în care debitorul nu își îndeplinește obligația de a-i preda creditorului un bun mobil determinat prin calitate și cantitate (art. 892-894 C. pr. civ.);

b) predarea silită a bunurilor imobile, în situația în care partea obligată să evacueze și să predea un imobil nu își îndeplinește în mod voluntar această obligație (art. 895-901 C. pr. civ.);

c) executarea silită a altor obligații de a face sau a obligațiilor de a nu face (art. 902-908 C. pr. civ.), precum și, ca varietate a executării silite a obligațiilor de a face, executarea hotărârilor judecătorești referitoare la minori (art. 909-913 C. pr. civ.).

• Astfel cum prevede, cu valoare de principiu, alin. (3) al art. 622 C. pr. civ., executarea silită are loc în oricare dintre formele prevăzute de lege, simultan sau succesiv, până la realizarea dreptului recunoscut prin titlul executoriu, achitarea dobânzilor, penalităților sau a altor sume acordate potrivit legii prin titlul, precum și a cheltuielilor de executare, totul sub condiția, afirmată de art. 629 alin. (1) C. pr. civ., ca veniturile și bunurile debitorului să fie urmărite – iar această condiție legală interesează executarea silită indirectă – numai în măsura necesară pentru realizarea drepturilor creditorilor.

• În ce privește referirea la efectuarea executării silite pe calea altor măsuri prevăzute de lege (art. 624 pct. 3 C. pr. civ.), Codul de procedură civilă stabilește, în cuprinsul alineatului (4) al art. 622, că executarea unor obligații de a face, precum înscrierea sau radierea unui drept, act sau fapt dintr-un registru public, emiterea unei autorizații, eliberarea unui certificat sau predarea unui înscris și altele asemenea, se poate obține la simpla cerere a persoanei îndreptățite, făcută în temeiul unui titlu executoriu, fără a fi necesară intervenția executorului judecătoresc, dacă prin lege nu se dispune altfel. În caz de neconformare a debitorului, creditorul poate recurge la executarea silită în condițiile Codului de procedură civilă.

Pe aceeași linie de gândire, art. 908 alin. (1) C. pr. civ. prevede că dacă printr-un titlu executoriu s-a dispus efectuarea unei înscrieri în cartea funciară împotriva celui înscris ca titular al dreptului, creditorul va putea solicita, direct sau prin intermediul executorului judecătoresc, biroului de cadastru și publicitate imobiliară să dispună înscrierea în baza acestui titlu.

În mod analog se va proceda și în cazurile în care obligația cuprinsă în titlul executoriu privește efectuarea înscrierilor în alte registre publice decât cartea funciară.

• O altă situație execuțională cu statut legal derogatoriu de la cel comun este evocată de alin. (5) al art. 622 C. pr. civ.: vânzarea de către creditor a bunurilor mobile ipotecate în condițiile art. 2.445 din Codul civil se face cu încuviințarea instanței, fără intervenția executorului judecătoresc. Amintim că în sistemul actualului Cod civil, dreptul de ipotecă poate avea ca obiect atât bunuri imobile (soluție tradițională), cât și bunuri mobile.

În cazul acestora din urmă, refuzul debitorului de a-și executa de bunăvoie obligația garantată cu ipotecă îi deschide creditorului posibilitatea de a urmări bunul ipotecat în condițiile cu caracter special prevăzute de art. 2.345 și urm. C. civ., fără însă ca aceste reglementări să poată aduce vreo atingere dreptului creditorului de a-și realiza creanța pe calea unei acțiuni personale sau de a solicita luarea oricăror măsuri necesare pentru executarea ipotecii, potrivit Codului de procedură civilă.

Observații

→ Reglementarea formelor de executare silită directă este precedată de câteva dispoziții generale, cuprinse în art. 887-891 C. pr. civ., incidente, în principiu, tuturor formelor de executare silită directă.

→ Legiuitorul a simțit nevoia să reglementeze distinct, imprimând procedurii de executare silită elemente particulare, executarea hotărârilor judecătorești privitoare la minori, întrucât, în mod evident, tipul de situație juridică incident cunoaște, el însuși, elemente de specificitate mai greu compatibile cu tiparul execuțional de drept comun, valabil în general pentru executarea silită a obligațiilor de a face.

Legalitatea executării silite

Art. 625. – (1) Executarea silită se face cu respectarea dispozițiilor legii, a drepturilor părților și ale altor persoane interesate.

(2) Este interzisă efectuarea de acte de executare de către alte persoane sau organe decât cele prevăzute la art. 623.

COMENTARII

• Consacrarea principiului legalității executării silite prin art. 625 C. pr. civ. nu reprezintă decât firescul reflex, la nivel execuțional, al prevederilor art. 7 C. pr. civ., care, și ele, afirmă principiul fundamental al legalității, dispunând că procesul civil se desfășoară în conformitate cu dispozițiile legii.

• Uzând de o exprimare foarte sintetică, putem, așadar, spune că executarea silită, în toate detaliile ei particulare și în ansamblul său, trebuie să se realizeze cu respectarea strictă a legii. Această obligație le revine, în mod specific și în egală măsură, tuturor participanților la executare, așa cum sunt aceștia evocați de art. 643 C. pr. civ.

• Alin. (2) al art. 625 se referă la o situație particulară de aplicare a principiului legalității, interzicând efectuarea de acte de executare de alte persoane sau organe decât cele vizate de art. 623 C. pr. civ. și consolidând astfel tocmai regula deja statuată prin acest

din urmă text legal. Sancțiunea atrasă de nerespectarea acestor dispoziții nu ar putea fi alta decât nulitatea absolută a actelor de executare efectuate de acela care, în sensul legii, nu are calitatea de organ de executare.

Observații

→ Se cunoaște că până la intrarea în vigoare a noului Cod de procedură civilă executorul judecătoresc era principalul organ de executare, înzestrat cu plenitudine de competență, însă alături de acesta mai fînțau, beneficiind de o competență materială limitată și specifică, executorii fiscali, executorii instituțiilor de credit reglementate de O.U.G. nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului, executorii Autorității pentru Valorificarea Activelor Statului și executorii instituțiilor financiare nebancale.

Într-o asemenea ambianță, s-a afirmat¹ că „reglementările speciale au restrâns în mod considerabil plenitudinea de competență a executorilor judecătorești, împrejurare care a generat organizarea unor sisteme paralele de executare silită”, precum și că „în practică s-au întâlnit situații în care recuperarea unor creanțe s-a tins a fi realizată de persoane fizice fără vreo abilitare legală, formându-se chiar o veritabilă mafie a recuperărilor”. Aceste afirmații au fost însă uneori caracterizate ca excesive.

→ În expunerea de motive ce a însoțit proiectul Legii privind Codul de procedură civilă s-a menționat că opțiunea de a consacra competența generală a executorului judecătoresc în efectuarea executării silite își are justificare în necesitatea „... asigurării unei reglementări unitare și uniforme în materia executării silite a titlurilor executorii emise în materia raporturilor civile și a altor raporturi asimilate.”

Rolul statului în executarea silită

Art. 626. – Statul este obligat să asigure, prin agenții săi, executarea în mod prompt și efectiv a hotărârilor judecătorești și a altor titluri executorii, iar, în caz de refuz, cei vătămați au dreptul la repararea integrală a prejudiciului suferit.

COMENTARIU

• Astfel cum a precizat Curtea Europeană², în sensul prevederilor art. 6 par. 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, „dreptul de acces la justiție” rămâne iluzoriu dacă ordinea juridică internă a unui stat contractant îngăduie ca o hotărâre judiciară definitivă și obligatorie să rămână inoperantă în detrimentul unei părți. Executarea unei hotărâri trebuie considerată ca făcând parte integrantă din „proces”. Este responsabilitatea fiecărui stat contractant „să creeze un arsenal juridic adecvat și suficient pentru a asigura respectarea obligațiilor pozitive ce îi revin”, astfel încât „într-un stat care

¹ I. Leș, *loc. cit.*, p. 11 și 12.

² A se vedea considerentele Hotărârii din 18 noiembrie 2004, în afacerea *Zazanis și alții c. Greciei*. A se vedea, de asemenea, Hotărârea din 1 martie 1997, în cauza *Hornsby c. Greciei*, sau Hotărârea din 11 decembrie 2003, în cauza *Karahalios c. Greciei*. Mai recent, Hotărârea în cauza *Ruianuc. României* (M. Of. nr. 1.139 din 2 decembrie 2004).

respectă preeminența dreptului”, hotărârile să fie efectiv puse în executare și „într-un termen rezonabil”. Atunci când partea a obținut printr-o procedură judiciară o creanță contra statului, nu i se poate cere să angajeze o altă procedură, de executare silită, pentru recuperarea creanței; o autoritate a statului nu poate pretexta lipsa de resurse pentru a nu onora o datorie a sa, stabilită printr-o hotărâre judecătorească; dacă se poate admite intervenția statului într-o procedură de executare a unei hotărâri judecătorești, o asemenea intervenție nu poate avea drept consecință „împiedicarea, invalidarea, întârzierea excesivă a executării, nici repunerea în discuție a fondului litigiului”. În fine, Curtea a ținut să precizeze că în fața ei răspunde statul, nu agentul execuțional, pentru prejudiciul creat părții prin nepunerea în executare a hotărârii ori prin executarea ei în afara unui termen rezonabil. Și statul răspunde inclusiv pentru „prejudiciul moral” cauzat părții.

• Receptând aceste exigențe, legiuitorul noului Cod de procedură a consacrat prin art. 626, în termeni categorici, obligația statului de a asigura executarea promptă și eficientă a oricăror titluri executorii. A fost expres recunoscut, se asemenea, dreptul la despăgubiri al celor cărora executarea le este refuzată.

Rolul activ al executorului judecătoresc

Art. 627. – (1) În tot cursul executării, executorul judecătoresc este obligat să aibă rol activ, stăruind, prin toate mijloacele admise de lege, pentru realizarea integrală și cu celeritate a obligației prevăzute în titlul executoriu, cu respectarea dispozițiilor legii, a drepturilor părților și ale altor persoane interesate.

(2) Dacă socotește că este în interesul executării, executorul judecătoresc îi va cere debitorului, în condițiile legii, lămuriri în scris în legătură cu veniturile și bunurile sale, inclusiv cele aflate în proprietate comună pe cote-părți sau în devălmășie, asupra cărora se poate efectua executarea, cu arătarea locului unde se află acestea, precum și pentru a-l determina să execute de bunăvoie obligația sa, arătându-i consecințele la care s-ar expune în cazul continuării executării silite. În toate cazurile, debitorul va fi informat cu privire la cuantumul estimativ al cheltuielilor de executare.

(3) Refuzul nejustificat al debitorului de a se prezenta ori de a da lămuririle necesare, precum și darea cu rea-credință de informații incomplete atrag răspunderea acestuia pentru toate prejudiciile cauzate, precum și aplicarea sancțiunii prevăzute la art. 188 alin. (2).

COMENTARII

• Deoarece, pe de o parte, statul este obligat să asigure, prin agenții săi, executarea în mod prompt și efectiv a hotărârilor judecătorești și a altor titluri executorii, înțeleasă ca expresie a accesului la justiție, iar pe de altă parte executorul judecătoresc este, încă mai pregnant decât sub precedentă reglementare, consacrat ca figură centrală a executării, instituirea în sarcina acestuia a obligației de a avea rol activ apare ca naturală.

• Potrivit art. 627 alin. (1) C. pr. civ., în tot cursul executării, executorul judecătoresc este obligat să aibă rol activ, stăruind, prin toate mijloacele admise de lege, pentru

realizarea integrală și cu celeritate a obligației prevăzute în titlul executoriu, cu respectarea dispozițiilor legii, a drepturilor părților și ale altor persoane interesate.

• Dacă socotește că este în interesul executării, afirmă alin. (2) al aceluiași articol, executorul îi va cere debitorului, în condițiile legii, lămuriri în scris în legătură cu veniturile și bunurile sale, inclusiv cele aflate în proprietate comună pe cote-părți sau în devălmășie, asupra cărora se poate efectua executarea, cu arătarea locului unde se află acestea, precum și pentru a-l determina să execute de bunăvoie obligația sa, arătându-i consecințele la care s-ar expune în cazul continuării executării silită. În toate cazurile, debitorul va fi informat cu privire la quantumul estimativ al cheltuielilor de executare.

• Dacă în urma unei asemenea invitații debitorul refuză nejustificat să se prezinte ori să dea lămuririle necesare, el răspunde pentru toate prejudiciile cauzate, putându-i fi aplicată sancțiunea prevăzută la art. 188 alin. (2) C. pr. civ., respectiv amendă judiciară de la 100 lei la 1.000 lei. Aplicarea amenzii se dispune de către președintele instanței de executare, la cererea executorului, acesta fiind, și el, un element ce are vocația de a evidenția un potențial rol activ al executorului.

• Întregind aceste prevederi cu caracter general, în cuprinsul reglementărilor privitoare la executarea silită pot fi identificate și altele care, într-un mod mai specific, contribuie la configurarea și, deopotrivă, la particularizarea rolului activ al executorului judecătoresc.

Obligațiile susceptibile de executare silită

Art. 628. – (1) Pot fi executate silit obligațiile al căror obiect constă în plata unei sume de bani, predarea unui bun ori a folosinței acestuia, desființarea unei construcții, a unei plantații ori a altei lucrări, încredințarea minorului, stabilirea locuinței și vizitarea acestuia sau în luarea unei alte măsuri stabilite prin titlul executoriu.

(2) În cazul în care prin titlul executoriu au fost acordate dobânzi, penalități sau alte sume, fără să fi fost stabilit quantumul acestora, ele vor fi calculate de executorul judecătoresc, potrivit legii.

(3) Dacă prin titlul executoriu nu au fost acordate dobânzi, penalități sau alte asemenea sume care să poată fi stabilite potrivit alin. (2), executorul judecătoresc, la cererea creditorului, poate actualiza valoarea obligației principale stabilite în bani, indiferent de izvorul ei. În cazul în care titlul executoriu nu conține niciun asemenea criteriu, executorul judecătoresc va proceda, la cererea creditorului, la actualizare în funcție de rata inflației, calculată de la data când hotărârea judecătorească a devenit executorie sau, în cazul celorlalte titluri executorii, de la data când creanța a devenit exigibilă și până la data plății efective a obligației cuprinse în oricare dintre aceste titluri.

(4) Pentru sumele stabilite potrivit prezentului articol, încheierea executorului judecătoresc este titlu executoriu.

COMENTARII

• Alin. (1) al art. 628 C. pr. civ. concentrează, într-o frază extrem de sintetică, diferitele categorii de obligații ce ar putea fi aduse la îndeplinire pe cale de executare silită.

Prof. univ. emerit dr. ION DELEANU

**TRATAT
de
PROCEDURĂ CIVILĂ**

Volumul I

Noul Cod de procedură civilă

– Ediție revăzută, completată și actualizată –

Universul Juridic

București

-2013-

Mulțumim pentru sprijinul acordat în realizarea acestei lucrări

Bradu Neagu
&
A S S O C I A T E S

Editat de **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Copyright © 2013, **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin **S.C. Universul Juridic S.R.L.**
Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al
S.C. Universul Juridic S.R.L.

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU VA FI COMERCIALIZAT
DECÂT ÎNȘOȚIT DE SEMNĂTURA ȘI ȘTAMPILA EDITORULUI,
APPLICATE PE ÎNTERIORUL ULTIMEI COPERTE.**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

DELEANU, ION

Tratat de procedură civilă ; Noul Cod de procedură civilă /
prof. univ. emerit dr. Ion Deleanu. - Ed. rev., completată și actualizată. -
București : Universul Juridic, 2013-

3 vol.

ISBN 978-973-127-987-9

Vol. 1. - 2013. - Bibliogr. - ISBN 978-973-127-988-6

347.91/.95

REDACTIE: tel./fax: **021.314.93.13**
tel.: **0732.320.666**
e-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL tel.: **021.314.93.15; 0726.990.184**
DISTRIBUȚIE: fax: **021.314.93.16**
e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro

**COMENZI ON-LINE,
CU REDUCERI DE PÂNĂ LA 15%**

SIGLE ȘI ABREVIERI

alin.	– alineat
<i>apud</i>	– citat după
art.	– articol
B. Of.	– Buletinul Oficial al României, Partea I
B.C.	– Revista „Buletinul Casației”
B.C.A.	– Revista „Buletinul Curților de Apel”
B.J.	– Buletinul Jurisprudenței
C. civ. fr., (it.,german germ.), (g.)	– Codul civil francez, (italian), (german)
C. civ.	– Codul civil
C. com.	– Codul comercial
C. fam.	– Codul familiei
C. muncii	– Codul muncii
C. pen.	– Codul penal
C. pr. civ.	– Codul de procedură civilă
C. pr. pen.	– Codul de procedură penală
c.	– contra
C.A.	– Curtea de Apel
C.A.B.	– Curtea de Apel București
C.D.	– Culegere de decizii
C.D.H.	– Culegere de decizii și hotărâri
C.E.D.O.	– Curtea Europeană a Drepturilor Omului
CPCI	– Codice di procedura civile (italian)
CPCRM	– Codul de procedură civilă din Republica Moldova
C.J.	– Revista „Curierul Judiciar”
C.J.C.E.	– Curtea de Justiție a Comunităților Europene
C.J.U.E.	– Curtea de Justiție a Uniunii Europene
C.P.J.	– Culegere de practică judiciară

C.S.J.	– Curtea Supremă de Justiție
C.S.M.	– Consiliul Superior al Magistraturii
Cas.	– Curtea de Casație și Justiție a României
Cass. fr.	– Curtea de Casație franceză
col. civ.	– Colegiul civil
Convenție	– Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (Convenția europeană a drepturilor omului)
dec. civ. (pen.)	– decizia civilă (penală)
dec.	– decizia
Dreptul	– Revista „Dreptul”
Ed.	– Editura
ed.	– ediția
H.C.M.	– Hotărârea Consiliului de Miniștri
<i>ibidem</i>	– în același loc
<i>idem</i>	– același autor
<i>infra</i>	– mai jos
Î.C.C.J.	– Înalta Curte de Casație și Justiție
J.C.P.	– Juris-classeur périodique
J.N.	– Revista „Justiția Nouă”
Jud.	– Judecătoria
Jur. Gen.	– Jurisprudența Generală
L.G.D.J.	– Librairie général de droit et de jurisprudence
L.P.	– Revista „Legalitatea Populară”
loc. cit.	– locul citat
M. Of.	– Monitorul Oficial al României, Partea I
n.a.	– nota autorului
n.n.	– nota noastră
NCPC	– Nouveau Code de procédure civile (francez)
nr.	– numărul
op. cit.	– opera citată
p.	– pagina
P.a.	– Pandectele alfabetice
P.R.	– Revista „Pandectele Române”

P.s.	– Revista „Pandectele săptămânale”
P.U.F.	– Presses Universitaires de France
parag.	– paragraful
<i>passim</i>	– în diverse locuri
Plen T.S.	– Plenul fostului Tribunal Suprem
R.D.C.	– Revista de drept comercial
R.R.D.	– Revista română de drept
R.R.A.	– Revista română de arbitraj
R.T.D. civ.	– Revue trimestrielle de droit civil
R.T.D. eur.	– Revue trimestrielle de droit européen
R.R.J.	– Revista română de jurisprudență
R.R.D.P.	– Revista română de drept privat
Recueil	– Recueil de la Jurisprudence de la Cour de Justice et du Tribunal de première instance
Rep.	– Repertoriul jurisprudenței Curții de Justiție a Comunităților Europene și a Tribunalului de Primă Instanță a Comunităților Europene (începând cu anul 2007)
Rev. arb.	– Revue de l'arbitrage
S.C.J.	– Revista „Studii și cercetări juridice”
S.J.	– Revista „Săptămâna Juridică”
s.n.	– sublinierea noastră
secț. civ. propriet. intelect.	– secția civilă și de proprietate intelectuală
secț. civ.	– secția civilă
secț. com.	– secția comercială
secț. cont. adm.	– secția de contencios administrativ
secț. pen.	– secția penală
sent. civ.	– sentința civilă
sent. pen.	– sentința penală
supra	– mai sus
ș.a.	– și alții (altele)
T.M.B.	– Tribunalul municipiului București
Trib. Supr.	– Tribunalul Suprem

Trib.	– Tribunalul
Trib. jud.	– Tribunalul județean
U.J.	– Editura Universul Juridic
urm.	– următoarele
versus	– contra
vol.	– volumul
ZPO	– Zivilprozessordnung, Codul de procedură civilă german

NOTĂ LA ACEASTĂ EDIȚIE

La puțină vreme de la publicarea primului volum al acestui tratat, din motive care nu ne sunt imputabile, dar nici cu totul scuizabile, precum și în considerarea respectului pe care îl datorăm celor care ar fi interesați să-și confrunte opiniile cu cele pe care le oferă tratatul, iată, ne-am văzut obligați să procedăm grabnic și poate cu folos la publicarea unei noi ediții, revăzute, completate și actualizate.

Două și de ordinul evidenței au fost motivele acestui mod de a proceda: adoptarea Legii nr.71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil¹ (I); adoptarea Legii nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă² și republicarea acestuia cu o nouă numerotare a articolelor³ (II).

Adoptarea acestor legi nu putea să surprindă. În definitiv, art. 2664 alin. (2) din Legea nr. 287/2009 și art. 1119 alin. (2) din Legea nr. 134/2010 avertizau că urmează să se adopte alte legi pentru punerea lor în aplicare. Ceea ce însă poate surprinde este faptul că ambele legi de punere în aplicare cuprind modificări și completări – unele chiar substanțiale, de concepție, cu adevărat relevante – ale legii civile și ale legii de procedură civilă, adoptate, dar încă neaplicate⁴.

I. Cât privește Legea nr. 71/2011, aceasta cuprinde multe, chiar foarte multe „rescrieri” ale textelor inițiale, prin modificarea sau/și completarea formulărilor, dar și unele „reconsiderări” în însăși substanța reglementărilor⁵, spunându-ni-se că astfel s-a

¹ M. Of. nr. 409 din 10 iunie 2011. (Această lege a fost modificată prin O.U.G. nr. 79/2011, publicată în M. Of. nr. 696 din 30 septembrie 2011. Prin aceeași ordonanță de urgență au fost modificate și completate unele prevederi ale Legii nr. 71/2011. Ordonanța de urgență arătată a fost aprobată prin Legea nr. 60/2012.) Pentru asigurarea coerenței și pentru a înlesni verificarea textelor legale la care se face referire în context, am păstrat numerotarea articolelor din Legea nr. 71/2011 de punere în aplicare a Codului civil, lege căreia, de altfel, îi aparțin respectivele articole. În cuprinsul tratatului se respectă însă numerotarea articolelor din Legea nr. 287/2009 privind Codul civil, republicată în M. Of. nr. 505 din 15 iulie 2011. Este de altfel de observat, dintru început, că numerotarea articolelor din forma republicată este identică cu numerotarea din forma inițială, așa încât, sub acest aspect, nu sunt dificultăți de interpretare.

² M. Of. nr. 365 din 30 mai 2012. [Potrivit art. 1119 alin. (2) din Legea nr. 134/2010, în termen de 6 luni (!) de la publicarea acestei legi, Guvernul trebuia să supună Parlamentului spre adoptare proiectul legii pentru punerea în aplicare a Codului de procedură civilă. Orice comentarii sunt de prisos].

³ Codul de procedură civilă a fost republicat în M. Of. nr. 545 din 3 august 2012.

⁴ „Modificarea modificărilor” – ierte-ni-se galimatiasul – este nu numai admisibilă, dar chiar necesară, însă după o perioadă rezonabilă de aplicare și verificare a modificărilor susceptibile de modificare; altfel, prin „modificări la modificări”, mai înainte de orice „verificare” practică a consistenței și utilității reglementărilor originare, îndelung și costisitor elaborate, debusolează încă o dată interpretul, discreditează autorul reglementărilor și întreține sentimentul insecurității și al cercului vicios pe care le creionează incompetența sau improvizația. De mult se simte nevoia de o perioadă de „calm” al valorilor juridice și de o certitudine previzibilă.

⁵ Ca operă legislativă exclusiv de „reflecție” asupra unor reglementări adoptate, dar încă neaplicate, Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 a fost aproape

urmat „modelul legilor de punere în aplicare” (*sic!*) a altor coduri, din alte țări și, izolat, cândva, chiar de la noi. Adevărul este însă „mărturisit” puțin mai sus în expunerea de motive a inițiatorului primar: „identificarea unor necorelări sau erori în chiar textul acestei opere legislative fundamentale”...., „de natură să influențeze negativ aplicarea sa unitară, sistematică”; semnalarea deja a unor – eufemistic zicând – „dificultăți de interpretare”, prin exegezele făcute prevederilor Codului.

Procedând la o încercare de sistematizare și exemplificare a intervențiilor făcute în cuprinsul codului, am constitui următoarele grupe: dispoziții de complinire a unor lacune din reglementarea primară [de exemplu, art. 93, 100 alin. (4), 274 alin. (3), 322, 323 alin. (3), 333 alin. (1), (2) și (4), 334 alin. (1) și (2), 357 alin. (1), 467, 1523 alin. (3), 2480]; dispoziții de rigoare terminologică juridică [de exemplu, art. 45, 46 alin. (1), 95, 324 alin. (4) și, îndeosebi, precizările făcute la art. 212 din legea de punere în aplicare a codului, a căror necesitate am semnalat-o și noi în cuprinsul tratatului sau într-un alt context, precum „anulabilitate”, „incorporal”, „drept european”]; dispoziții de gramaticalizare a textelor legale [de exemplu, art. 216 alin. (1)], dar unele mai rămânând [de exemplu, art. 324 alin. (4) ne precizează că este vorba de „cei 2 soți”]; dispoziții de definire a unor noțiuni [de exemplu, definirea patrimoniului la art. 31 alin. (1) și a patrimoniilor de afecțiune, la alin. (3) al aceluiași articol]; dispoziții de concepție, radical diferite de cele precedente [precum cele de la art. 42 alin. (1) cu privire la capacitatea de exercițiu a minorului sau cele de la art. 2513 și 2506 cu privire la regimul juridic al excepției prescripției extinctive]; în fine, dispoziții corective în legătură cu unele erori

năucitoare. Ea a cuprins numai în interiorul Codului civil peste 380 de modificări și completări, la care se adaugă alte numeroase dispoziții tranzitorii și de punere în aplicare, precum și multe modificări în legi speciale, modificări de altfel inerente, dar unele doar subînțelese, printr-o formulă pe cât de comodă, pe atât de stupidă: se abrogă, de asemenea, „orice alte dispoziții contrare, chiar dacă acestea sunt cuprinse în legi speciale” (*sic!*) – art. 230 lit. bb) al Legii nr. 71/2011. Măcar o minimă decență ar fi trebuit să îndemne la un minim efort. În principiu, dispoziția adusă în atenție este logică și necesară, dar formularea ei – atât de generală, absolut nedeterminată, adică vagă – mai mult încurcă decât descurcă. Această dispoziție, abandonând rigorile principiului *generalia specialibus non derogant*, poate fi un reper dificil sau chiar derutant în procesul interpretării și aplicării tuturor prevederilor cu un caracter special, derogatoriu. Este de înțeles dificultatea legiuitorului în a identifica și în a abroga expres toate prevederile cu caracter special în vigoare și a căror abrogare a urmărit-o, pentru a asigura coerența deplină a reglementărilor, dar lăsarea aprecierii faptului dacă o normă specială mai este sau nu în vigoare doar pe seama aceluia care aplică legea, cel mai adesea judecătorul, nu ni se pare cea mai fericită și corectă soluție. Pe de altă parte, o normă specială poate să aibă nu doar un caracter complementar normei generale, ci chiar un caracter derogatoriu, contrar normei generale, fără ca aceasta să atragă – dacă se respectă principiul analizat – neaplicarea sau abrogarea ei. De fapt, chiar aceasta este rațiunea existenței normelor speciale. Apreciem deci că ar fi fost necesare precizări legislative complementare pentru asigurarea interpretării și aplicării corespunzătoare și depline a principiului *generalia specialibus non derogant*. De altfel, art. 17 din Legea nr. 24/2000 (republicată în M. Of. nr. 260 din 21 aprilie 2010) prevede că, „în vederea asanării legislației active, în procesul de elaborare a proiectelor de acte normative se va urmări abrogarea expresă a dispozițiilor legale căzute în desuetudine sau care înregistrează aspecte de contradictorialitate cu reglementarea preconizată”. Totuși, deși anacronică, soluția legislativă arătată a fost pur și simplu preluată și în cuprinsul Legii nr. 76/2012, art. 83 lit. k) din această lege precizând nonșalant că se abrogă, de asemenea, „orice alte dispoziții contrare, *chiar dacă sunt cuprinse în legi speciale*” (s.n).

formale, dar cu implicații inadmisibile [de exemplu, art. 266 alin. (2) care, anterior, viza „organul administrativ”, nu „instanța de tutelă”¹].

Este notabilă atenția pentru precizări punctuale, cu înclinații chiar spre mențiuni exhaustive, cu privire la aplicarea tranzitorie a normelor în diferitele materii reglementate de Codul civil, urmând cele trei principii aprioric reconfirmate: principiului constituțional al neretroactivității legii, precizând că „actele și faptele juridice încheiate ori, după caz, săvârșite sau produse înainte de intrarea în vigoare a Codului civil nu pot genera alte efecte juridice decât cele prevăzute de legea în vigoare la data încheierii sau, după caz, a săvârșirii ori producerii lor”, pe de o parte, iar pe de alta că „actele juridice nule, anulabile sau afectate de alte cauze de ineficacitate la data intrării în vigoare a Codului civil rămân supuse dispozițiilor legii vechi, neputând fi considerate valabile ori, după caz, eficiente, potrivit Codului civil sau dispozițiilor prezentei legi”; principiul aplicării imediate în cazul situațiilor juridice în curs; principiul aplicării normelor adoptate și efectelor viitoare ale situațiilor juridice născute anterior intrării în vigoare a respectivelor norme, „derivate din starea și capacitatea persoanelor, din căsătorie, filiație, adopție și obligația legală de întreținere, din raporturile de proprietate, inclusiv regimul general al bunurilor și din raporturile de vecinătate, dacă aceste situații juridice subzistă după intrarea în vigoare a Codului civil”.

Din cuprinsul legii de punere în aplicare a Codului civil readucem în atenție câteva dispoziții de rigoare conceptuală și de întrebuințare comună în limbajul juridic, precum și câteva dispoziții abrogative.

Întrucât Codul civil a optat pentru o concepție monistă de reglementare a raporturilor de drept privat, diviziunea tradițională în raporturi civile și raporturi comerciale nemaifiind menținută, urmărind reflectarea principiului monismului în ansamblul normelor în materie civilă și comercială, s-a definit noțiunea de „profesionist” într-un sens cât mai larg comprehensibil și s-au oferit alte sintagme în locul celor tradiționale și considerate anacronice. Potrivit art. 8 din legea de punere în aplicare: „(1) Noțiunea de «profesionist» prevăzută de art. 3 din Codul civil include categoriile de comerciant, întreprinzător, operator economic, precum și orice alte persoane autorizate să desfășoare activități economice sau profesionale, astfel cum aceste noțiuni sunt prevăzute de lege, la data intrării în vigoare a Codului civil. (2) În toate actele normative în vigoare, expresiile «acte de comerț», respectiv «fapte de comerț» se înlocuiesc cu expresia «activități de producție, comerț sau prestări de servicii»².

¹ Articolul 229 din legea de punere în aplicare precizează că: „(1) Organizarea, funcționarea și atribuțiile instanței de tutelă și de familie se stabilesc prin legea privind organizarea judiciară”. Până la reglementarea prin lege a organizării și funcționării instanței de tutelă, atribuțiile acesteia, prevăzute de Codul civil, sunt îndeplinite de instanțele, secțiile sau, după caz, „completele” („completurile” – n.n.) specializate pentru minori și familie. Cererile în curs de soluționare la data intrării în vigoare a Codului civil rămân să fie soluționate de instanțele judecătorești, sau, după caz, de autoritățile administrative competente potrivit legii în vigoare la data sesizării lor.

² Totuși, conform art. 6 alin. (2) din dispozițiile generale ale legii de punere în aplicare a Codului civil, prevederile cu privire la termenul „comerciant” de la alin. (1) nu se aplică în cazul unora dintre actele normative, în contextul cărora acest termen are un înțeles „specific” (de exemplu, cele din Legea nr. 193/2000, din Legea nr. 296/2004, din Legea nr. 367/2007, din Legea nr. 158/2008, din Legea nr. 321/2009). Așa fiind, prin referire la sensul „specific”, cel puțin în unele situații, va fi dificilă calificarea reglementărilor ca „accesibile și previzibile”, așa cum ele ar trebui să fie în sensul „calității legii”. (Să observăm că, ulterior, prin Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Codului de procedură civilă, termenul „comerciant” din Legea nr. 193/2000 a fost înlocuit cu acela de „profesionist”).

Potrivit art. 212 din lege: „(1) Cu excepția art. 535 din Codul civil, în cuprinsul Codului civil termenul «necorporal» se înlocuiește cu termenul «incorporal». (2) În cuprinsul art. 44, art. 144 alin. (3), art. 146 alin. (4), art. 172, art. 211 alin. (2), art. 316 alin. (2), art. 386 alin. (1), art. 689 alin. (3), art. 990 alin. (1) și art. 991 din Codul civil, expresia «lovite de nulitate relativă» se înlocuiește cu termenul «anulabile». (3) În cuprinsul art. 215 alin. (1), art. 299, art. 347 alin. (1), art. 1.064 alin. (2), art. 1.248 alin. (4), art. 1.251 și 1.252 din Codul civil, expresia «lovit/lovită de nulitate relativă» se înlocuiește cu termenul «anulabil/anulabilă», după caz. (4) În cuprinsul Codului civil, precum și în cuprinsul celorlalte acte normative în vigoare, sintagmele «persoane juridice fără/cu scop patrimonial», «fără scop patrimonial» și «cu scop patrimonial» se înlocuiesc cu sintagmele «persoane juridice fără/cu scop lucrativ», «fără scop lucrativ» și, respectiv, «cu scop lucrativ». (5) În cuprinsul Codului civil, termenul «comunitar»/«comunitare» se înlocuiește cu termenul «Uniunii Europene». (6) În cuprinsul Codului civil, termenul «bancă» și expresiile «instituție bancară» și «societate bancară» se înlocuiesc cu expresia «instituție de credit». (7) În cuprinsul art. 1.186 alin. (2), art. 1.191 alin. (1), art. 1.196 alin. (2), art. 1.200 alin. (2), art. 1.240 alin. (2), art. 1.266 alin. (2), art. 1.494 alin. (1), art. 1.495 alin. (1) și art. 2.014 alin. (2) din Codul civil, expresia «practicile stabilite între părți» se înlocuiește cu expresia «practicile statornicite între părți». (8) În tot cuprinsul Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 86/2006 privind organizarea activității practicienilor în insolvență, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 254/2007, cu modificările și completările ulterioare, expresia «societate civilă profesională» se înlocuiește cu expresia «societate profesională».

Unele acte normative sau dispoziții din cuprinsul acestora au fost, bineînțeles, abrogate. Astfel:

a) Codicele civil (sau Codul civil din 1864), publicat în M. Of. nr. 271 din 4 decembrie 1864, nr. 7 (supl.) din 12 ianuarie 1865, nr. 8 (supl.) din 13 ianuarie 1865, nr. 8 (supl.) din 14 ianuarie 1865, nr. 11 (supl.) din 16 ianuarie 1865, nr. 13 (supl.) din 19 ianuarie 1865, cu modificările și completările ulterioare, cu excepția dispozițiilor art. 1.169 - 1.206, care se abrogă la data intrării în vigoare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă;

b) Legea nr. 313/1879 pentru anularea clauzei penale din oricare contracte și pentru adaosul unui alineat la art. 1.089 din Codul civil, publicată în M. Of. nr. 40 din 20 februarie 1879;

c) Codicele de comerț din 1887, publicat în M. Of. nr. 31 din 10 mai 1887, cu excepția dispozițiilor art. 46 - 55, 57, 58 și 907 - 935, aplicabile în continuare în raporturile dintre profesioniști, care se abrogă la data intrării în vigoare a Legii nr. 134/2010, precum și a cărții a II-a «Despre comerțul maritim și despre navigație» care se abrogă la data intrării în vigoare a Codului maritim;

d) Decretul nr. 2.142/1930 pentru promulgarea Legii privind funcționarea cărților fundare centrale pentru căile ferate și canale nr. 148/1930, publicat în M. Of. nr. 127 din 12 iunie 1930;

e) Legea nr. 178/1934 privind reglementarea contractului de consignație, publicată în M. Of. nr. 173 din 30 iulie 1934;

f) art. 17 și art. 19 - 28 din Legea nr. 153/1937 privind magazinele generale și warantarea mărfurilor și cerealelor (Dockuri și silozuri), publicată în M. Of. nr. 81 din 7 aprilie 1937;

g) Decretul-lege nr. 115/1938 pentru unificarea dispozițiilor privitoare la cărțile funciare, publicat în M. Of. nr. 95 din 27 aprilie 1938, cu modificările ulterioare;

h) Codul civil Carol al II-lea, republicat în M. Of. nr. 206 din 6 septembrie 1940, cu modificările ulterioare;

i) Codul comercial Carol al II-lea, republicat în M. Of. nr. 194 din 23 august 1940, cu modificările și completările ulterioare;

j) Legea nr. 319/1944 pentru dreptul de moștenire al soțului supraviețuitor, publicată în M. Of. nr. 133 din 10 iunie 1944;

k) Legea nr. 163/1946 pentru înlocuirea provizorie cu cărți de evidență funciară a cărților funciare distruse, sustrase sau pierdute, publicată în M. Of. nr. 62 din 14 martie 1946, cu modificările ulterioare;

l) Legea nr. 242/1947 pentru transformarea cărților funciare provizorii din Vechiul Regat în cărți de publicitate funciară, publicată în M. Of. nr. 157 din 12 iulie 1947, cu modificările ulterioare;

m) Legea nr. 4/1953 privind Codul familiei, republicată în B. Of. nr. 13 din 18 aprilie 1956, cu modificările și completările ulterioare;

n) Decretul nr. 31/1954 privitor la persoanele fizice și persoanele juridice, publicat în B. Of. nr. 8 din 30 ianuarie 1954, cu modificările și completările ulterioare;

o) Decretul nr. 32/1954 pentru punerea în aplicare a Codului Familiei și a Decretului privitor la persoanele fizice și persoanele juridice, publicat în B. Of. nr. 9 din 31 ianuarie 1954, cu excepția art. 30 - 43, care se abrogă la data intrării în vigoare a Legii nr. 134/2010;

p) Decretul nr. 167/1958 privitor la prescripția extinctivă, republicat în B. Of. nr. 11 din 15 iulie 1960;

q) art. 1 - 33 și art. 36 - 147 din Legea nr. 105/1992 cu privire la reglementarea raporturilor de drept internațional privat, publicată în M. Of. nr. 245 din 1 octombrie 1992, cu completările ulterioare;

r) Legea arendării nr. 16/1994, publicată în M. Of. nr. 91 din 7 aprilie 1994, cu modificările și completările ulterioare;

s) art. 21 - 33 din Legea locuinței nr. 114/1996, republicată în M. Of. nr. 393 din 31 decembrie 1997;

ș) art. 7, 14 și 15 din Legea nr. 119/1996 cu privire la actele de stare civilă, republicată în M. Of. nr. 743 din 2 noiembrie 2009, cu modificările ulterioare;

t) art. 32 din Legea fondului funciar nr. 18/1991, republicată în M. Of. nr. 1 din 5 ianuarie 1998, cu modificările și completările ulterioare;

ț) art. 9 alin. 8 din Legea nr. 112/1995 pentru reglementarea situației juridice a unor imobile cu destinația de locuințe, trecute în proprietatea statului, publicată în M. Of. nr. 279 din 29 noiembrie 1995, cu modificările ulterioare;

u) titlul VI «Regimul juridic al garanțiilor reale mobiliare» al Legii nr. 99/1999 privind unele măsuri pentru accelerarea reformei economice, publicată în M. Of. nr. 236 din 27 mai 1999, cu modificările ulterioare;

v) art. 12, 14 - 25, art. 32 alin. (2), art. 43 și 44 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 40/1999 privind protecția chiriașilor și stabilirea chiriei pentru spațiile cu destinația de locuințe, publicată în M. Of. nr. 148 din 8 aprilie 1999, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 241/2001, cu modificările ulterioare; de la aceeași dată, dispozițiile art. 12 și 14 - 25 nu se mai aplică nici contractelor de închiriere a locuinței în curs de executare;

w) Legea nr. 509/2002 privind agenții comerciali permanenți, publicată în M. Of. nr. 581 din 6 august 2002;

x) art. 40 alin. (1), art. 41 și 42 din Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, publicată în M. Of. nr. 557 din 23 iunie 2004, cu modificările ulterioare;

y) art. 1, 5 - 13, 16, art. 18 alin. (2) teza I, art. 56 alin. (1) - (4), art. 57, 59 - 63 și 65 din Legea nr. 273/2004 privind regimul juridic al adopției, republicată în M. Of. nr. 788 din 19 noiembrie 2009;

z) art. 90 alin. (2) din Legea gazelor nr. 351/2004, publicată în M. Of. nr. 679 din 28 iulie 2004, cu modificările și completările ulterioare;

aa) titlul X «Circulația juridică a terenurilor» al Legii nr. 247/2005 privind reforma în domeniile proprietății și justiției, precum și unele măsuri adiacente, publicată în M. Of. nr. 653 din 22 iulie 2005, cu modificările și completările ulterioare;

bb) *orice alte dispoziții contrare, chiar dacă acestea sunt cuprinse în legi speciale* (sic!), rămânând să înțeleagă fiecare ce poate și cât poate.

II. Cât privește Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă¹, aceasta a fost, în considerabilă măsură și inerent, o lege de transpunere în ambianța normativă creată prin Codul de procedură civilă a dispozițiilor devansate în aplicare prin Legea nr. 202/2010 pentru accelerarea soluționării proceselor².

Astfel se poate explica, mai întâi, preluarea – adeseori *ad litteram* – și integrarea prevederilor acestei legi – să-i zicem, „intermediare” – în structura Codului de procedură civilă, precum și, mai apoi, posibila calificare a majorității dispozițiilor integrate ca măsuri pentru dinamizarea procedurilor de soluționare a proceselor civile, „constrângerea”, așa-zicând, a acestor proceduri la durate „rezonabile” ori – și mai și – la durate „optime și previzibile”. Pot fi oferite ca exemple, în acest sens, prevederile din legea de punere în aplicare a Codului de procedură civilă³ de la art. 73 alin. (1), 76 alin. (1), 78 alin. (1) C. pr. civ., cu privire la participarea terțelor persoane în procesul civil, de la art. 137 alin. (1) C. pr. civ., cu privire la competența soluționării cererii de strămutare sau de la art. 141 C. pr. civ., care interzice reiterarea unei astfel de cereri, cele de la art. 235 alin. (2) și (3) C. pr. civ., referitoare la expertiză, de la art. 487 alin. (7) C. pr. civ., cu privire la procedura completului de filtru sau de la art. 492 alin. (2) C. pr. civ., care restrâng numai la „o singură dată” posibilitatea casării hotărârii cu trimitere, de la art. 550 alin. (1) C. pr. civ., cu privire la judecarea recursului în interesul legii etc., etc.

Numeroase și semnificative pot fi considerate acele dispoziții din legea de punere în aplicare a Codului de procedură civilă prin care s-a urmărit, îndeosebi – cel

¹ Nu tăgăduim că, adeseori, intervalul instituit între data publicării actului normativ și data intrării lui în vigoare constituie aplicarea principiului *vocation legis*, „repausul legii” fiind menit să asigure „caracterul accesibil și previzibil al viitoarei reglementări și să sporească încrederea cetățenilor în statul de drept”, cum spunea și Curtea Constituțională în una dintre deciziile ei. (Decizia nr. 1105/2010, M. Of. nr. 683 din 8 octombrie 2010.) Cu o condiție însă: legea aflată în „repaus” să nu sufere alte modificări în acest interval de cunoaștere și însușire a ei; altfel „rescrierea” substanțială a legii amplifică și adâncește buimăceala. (*Obiter dictum*, mărturisim că n-am înțeles cum *vocatio legis* „sporește încrederea în statul de drept”.)

² M. Of. nr. 714 din 26 octombrie 2010.

³ Numerele articolelor sunt cele de la data adoptării legii de punere în aplicare a codului, astfel asigurând, poate, mai lesnicioasa înțelegere a modificărilor aduse reglementării originare. În cuprinsul tratatului însă, întrebuițăm, bineînțeles, numerotarea articolelor din Codul de procedură civilă în forma republicată a acestuia în M. Of. nr. 545 din 3 august 2012.

puțin așa opinăm – asigurarea „accesibilității”¹ și a „previzibilității” normei – atribute intrinseci „calității legii”. De exemplu: prevederile art. 438 alin. (1) C. pr. civ., cu privire la completarea hotărârii pronunțate în căile extraordinare de atac sau în fond după casare cu reținerea cauzei; prevederile art. 471 C. pr. civ., cu privire la termenul acordat pentru modificarea și/sau completarea cererii de apel; cele ale art. 474 alin. (4) C. pr. civ., cu privire la unele soluții ale instanței de apel; prevederile art. 500 alin. (1) C. pr. civ., cu privire la termenul de exercitare a contestației în anulare; dispozițiile art. 475 C. pr. civ., cu privire la aplicarea principiului *non reformatio in peius*; prevederile art. 942 alin. (1) și (2) C. pr. civ., cu privire la executarea măsurii sechestrului asigurator; cele ale art. 948 alin. (2) C. pr. civ., cu privire la calea de atac împotriva încheierii executorii de sechestrul asupra unei nave civile etc., etc.

Numeroase și notabile sunt, de asemenea, prevederile legii de punere în aplicare a Codului de procedură civilă prin care au fost „acoperite” unele lacune legislative din forma primară a codului, precum: cele ale art. 63 alin. (3) și (4) C. pr. civ., cu privire la condițiile de exercitare a căii de atac împotriva încheierii de respingere ca inadmisibilă a cererii de intervenție făcută de către terț și obligativitatea comunicării încheierii; cele ale art. 93 pct. 1 C.pr.civ, cu privire la competența curții de apel în materia contenciosului administrativ; cele ale art. 115 alin. (2) C. pr. civ., cu privire la competența exclusivă în cazul pluralității de moșteniri deschise succesiv; cele ale art. 418 alin. (2) C. pr. civ., cu privire la denumirea hotărârilor; cele art. 459 alin. (3) C. pr. civ., cu privire la ordinea exercitării căilor extraordinare de atac; cele ale art. 604 alin. (4) C. pr. civ., cu privire la posibilitatea exercitării recursului împotriva hotărârii curții de apel, după admiterea acțiunii în anularea hotărârii arbitrale și soluționarea în fond a litigiului; cele de la art. 595¹ C. pr. civ., cu privire la posibilitatea exercitării, separat, a acțiunii în anulare împotriva unor încheieri ale tribunalului arbitral; cele ale art. 948 alin. (2) C. pr. civ., cu privire la calea de atac împotriva încheierii executorii de sechestrul asupra unei nave civile etc.

Există numeroase dispoziții în legea de punere în aplicare a Codului de procedură civilă prin care, simplamente, se realizează corelările necesare între reglementări, pentru a asigura și astfel coerența reglementărilor și previzibilitatea lor. De exemplu, art. 73 alin. (1), art. 76 alin. (1), art. 78 alin. (1) C. pr. civ. în materia participării terțelor persoane în procesul civil, art. 140 alin. (1) C. pr. civ., în materia strămutării proceselor; art. 200 alin. (2) C. pr. civ., în materia întâmpinării, art. 272 alin. (1) C. pr. civ., cu privire la data certă conferită de avocat, art. 505 alin. (1) C. pr. civ. cu privire la termenul de exercitare a contestației în anulare, art. 999 C. pr. civ., cu privire la domeniul ordonanței de plată etc.

În fine, unele dintre dispozițiile legii de punere în aplicare a Codului de procedură civilă sunt doar dispoziții de rigoare conceptuală sau terminologică. De exemplu: art. 32 alin. (1) C. pr. civ., cu privire la capacitatea procesuală; art. 111 alin (1) C. pr. civ. cu privire la competența teritorială alternativă; art. 115 alin. (2) C. pr. civ., cu privire la competența exclusivă; art. 236 alin. (2¹) C. pr. civ., cu privire la rolul activ al judecătorului; art. 475 C. pr. civ., cu privire la limitele aplicării principiului *non reformatio*

¹ În ce ne privește, în contradicție, se pare, chiar cu jurisprudența instanței europene de la Luxembourg, considerăm că „accesibilitatea” normei nu trebuie redusă doar la „disponibilitatea” ei, asigurată prin publicarea normei. Mai pe larg, a se vedea: I. Deleanu, „Accesibilitatea” și „previzibilitatea” legii în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului și a Curții Constituționale, în revista Dreptul nr. 8/2011, p. 21 și urm.

in peius; art. 500 alin. (1) C. pr. civ., cu privire la termenul de exercitare a contestației în anulare; art. 600 alin. (2) C. pr. civ., cu privire la calificarea hotărârilor arbitrale ca titluri executorii; art. 941 C. pr. civ. cu privire la procedura de soluționare a cererii de sechestru asigurător etc.

Prin unele dintre prevederile legii de punere în aplicare a Codului de procedură civilă fie s-au reconsiderat reglementări anterioare, fie s-au „tranșat” unele dileme doctrinare și/sau jurisprudențiale. Astfel: prin dispozițiile art. 89 alin. (4) C. pr. civ. – preluându-se, parțial, modelul altor reglementări, dar, în opinia noastră, fără o justificare rezonabilă – s-a recunoscut și persoanelor juridice posibilitatea de a beneficia, la cerere, de facilități sub formă de reduceri, eșalonări sau amânări pentru plata taxelor judiciare de timbru datorate pentru acțiuni și cereri introduse la instanțele judecătorești, în condițiile legii speciale; în concordanță cu considerentele și dispozițivul unei decizii pronunțate în interesul legii – decizie însă controversată –, prin dispozițiile art. 92 lit. j) C. pr. civ. s-a înscris, restrictiv, în competența judecătorilor și soluționarea cererilor privind obligația de a face, neevaluabile în bani, cu excepția celor date de lege în competența altor instanțe, în considerarea naturii cererii; prin dispozițiile art. 137 alin. (1) C. pr. civ., parțial, cu totul justificat, s-a reconsiderat competența materială pentru soluționarea unor cereri de strămutare a proceselor, dându-se în competența curților de apel cererile de strămutare a proceselor pentru motive de bănuială legitimă, neexistând, într-adevăr, niciun motiv rezonabil ca asemenea cererii să fie rezolvate chiar de către instanța supremă; nu doar pentru corelare, ci, mai ales, pentru a garanta și pe această cale dreptul părții la dezbateri contradictorii și dreptul ei la apărare, art. 152 alin. (4¹) C. pr. civ. a dobândit o formulare mai precisă, astfel încât termenul în cunoștință să opereze numai față de cel căruia există certitudinea că i s-a înmănat citația pentru un termen de judecată; obligativitatea motivării opiniilor aflate în divergență la adoptarea hotărârii, soluție concordantă cu dreptul părții la un proces echitabil și cu principiul transparenței democratice a justiției; reconfirmându-se posibilitatea invocării unei excepții de neconstituționalitate și în fața tribunalului arbitral – indiferent de natura litigiului, distincție acum desuetă, deși încă cultivată prin dispozițiile constituționale –, art. 602 alin. (2) C. pr. civ. a introdus, justificat, ca motiv al acțiunii în anularea hotărârii arbitrale admiterea excepției invocate după pronunțarea în fond de către tribunalul arbitral în respectivul litigiu, art. 606 alin. (2) C. pr. civ. precizând termenul în care se poate exercita acțiunea în anulare; cu totul notabilă și deplin justificată este soluția trimiterii cauzei de către curtea de apel spre rejudecare tribunalului arbitral, în unele dintre cazurile prevăzute de art. 599 alin. (1) C. pr. civ.; art. 604 alin. (4) C. pr. civ., inevitabil și rațional, a prevăzut calea de atac a recursului împotriva hotărârii curții de apel pronunțate în fond, după admiterea acțiunii în anularea hotărârii arbitrale; din perspectiva prevederilor art. 980 alin. (2) C. pr. civ., excesivă și greu compatibilă cu principiile jurisdicției etice ni se pare soluția judecării în echitate de către curtea de apel, soluție împrumutată, dar aflată într-o cu totul altă ambianță de reglementare; remarcăm, cu satisfacție, înlăturarea unor dispoziții anacronice, introduse la sugestia membrilor comisiei parlamentare sesizate în fond de la Camera Deputaților [cele ale art. 188 alin. (3) C. pr. civ., cu privire la o procedură prealabilă obligatorie și cele ale art. 540 alin. (2) C. pr. civ., cu privire la forma scrisă *ad validitatem* a convenției arbitrale]; în sfârșit, de principiu, a fost înlăturată procedura investirii cu formulă executorie, procedură strict și abuziv formală, neconstituțională și absolut inutilă.

• Cum era de așteptat, prin legea de punere în aplicare a codului au fost *abrogate* dispozițiile contrare celor cuprinse în cod, respectiv:

a) „Codicele de procedură civilă” (sau „Codul de procedură civilă”), republicat în M. Of. nr. 45 din 24 februarie 1948, cu modificările și completările ulterioare;

b) Codul de procedură civilă Carol al II-lea (Decretul-lege nr. 2.899/1940), publicat în M. Of. nr. 201 din 31 august 1940;

c) Legea nr. 18/1948 pentru modificarea Codului de procedură civilă, publicată în M. Of. nr. 35 din 12 februarie 1948;

d) Decretul Consiliului de Stat nr. 203/1974 pentru înființarea și organizarea de secții maritime și fluviale la unele instanțe judecătorești și unități de procuratură, publicat în B. Of. nr. 131 din 31 octombrie 1974, cu modificările și completările ulterioare;

e) Legea nr. 105/1992 cu privire la reglementarea raporturilor de drept internațional privat, publicată în M. Of. nr. 245 din 1 octombrie 1992, cu modificările și completările ulterioare;

f) art. 24 alin. (2) din Legea nr. 112/1995 pentru reglementarea situației juridice a unor imobile cu destinația de locuințe, trecute în proprietatea statului, publicată în M. Of. nr. 279 din 29 noiembrie 1995, cu modificările ulterioare;

g) Ordonanța Guvernului nr. 5/2001 privind procedura somației de plată, publicată în M. Of. nr. 422 din 30 iulie 2001, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 295/2002, cu modificările și completările ulterioare;

h) art. 12 din Legea nr. 240/2004 privind răspunderea producătorilor pentru pagubele generate de produsele cu defecte, republicată în M. Of. nr. 313 din 22 aprilie 2008;

i) Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 119/2007 privind măsurile pentru combaterea întârzierii executării obligațiilor de plată rezultate din contracte între profesioniști, publicată în M. Of. nr. 738 din 31 octombrie 2007, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 118/2008, cu modificările ulterioare;

j) art. 229¹ din Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, publicată în M. Of. nr. 409 din 10 iunie 2011, cu modificările și completările ulterioare;

k) orice alte dispoziții contrare, *chiar dacă sunt cuprinse în legi speciale* (s.n)¹.

• Pentru asigurarea coerenței reglementărilor și pentru facilitarea aplicării noilor reglementări procedurale, au fost deja *modificate sau completate* unele dintre prevederile actelor normative în vigoare:

> Articolul 62 din Legea nr. 58/1934 asupra cambiei și biletului la ordin, publicată în M. Of. nr. 100 din 1 mai 1934, cu modificările și completările ulterioare, se modifică și va avea următorul cuprins:

„În termen de 5 zile de la comunicarea somațiunii, debitorul poate face contestație la executare.

¹ Cu aceeași „generozitate” și „comoditate” ca la legea de punere în aplicare a Codului civil, legiuitorul lasă la discreția interpretului să „pescuiască” din întreaga reglementare activă tot ceea ce i se pare a fi în contradicție cu noua reglementare procedurală. Inutil să mai avertizăm la ce consecințe se va ajunge în jurisprudență prin cultivarea unei asemenea libertăți de „selectare”.

Contestația se va introduce la instanța de executare, care o va judeca potrivit Codului de procedură civilă, de urgență și cu precădere, înaintea oricărei alte pricini.

Hotărârea pronunțată asupra contestației va putea fi atacată numai cu apel în termen de 15 zile de la pronunțare.

Instanța va putea suspenda executarea numai în cazul în care contestatorul nu recunoaște semnătura, înscriindu-se în fals, sau nu recunoaște procura.

În caz de suspendare a executării, creditorul va putea obține măsuri de asigurare”.

> Articolul 54 din Legea nr. 59/1934 asupra cecului, publicată în M. Of. nr. 100 din 1 mai 1934, cu modificările și completările ulterioare, se modifică și va avea următorul cuprins:

„În termen de 5 zile de la primirea somațiunii, debitorul poate face contestație la executare.

Contestația se va introduce la instanța de executare, care o va judeca potrivit Codului de procedură civilă, de urgență și cu precădere, înaintea oricărei alte pricini.

Hotărârea pronunțată asupra contestației va putea fi atacată numai cu apel în termen de 15 zile de la pronunțare.

Instanța va putea suspenda executarea numai în cazul în care contestatorul nu recunoaște semnătura, înscriindu-se în fals, sau nu recunoaște procura.

În caz de suspendare a executării, creditorul va putea obține măsuri de asigurare”.

> Legea nr. 31/1990 privind societățile comerciale, republicată în M. Of. nr. 1.066 din 17 noiembrie 2004, cu modificările și completările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

1. Titlul se modifică și va avea următorul cuprins:

„Legea societăților”

2. Articolul 1 se modifică și va avea următorul cuprins:

„(1) În vederea desfășurării de activități cu scop lucrativ, persoanele fizice și persoanele juridice se pot asocia și pot constitui societăți cu personalitate juridică, cu respectarea dispozițiilor prezentei legi.

(2) Societățile prevăzute la alin. (1) cu sediul în România sunt persoane juridice române”.

3. La articolul 2, partea introductivă se modifică și va avea următorul cuprins:

„Dacă prin lege nu se prevede altfel, societățile cu personalitate juridică se constituie în una dintre următoarele forme:”

4. Articolul 4 se modifică și va avea următorul cuprins:

„Societatea cu personalitate juridică va avea cel puțin 2 asociați, în afară de cazul în care legea prevede altfel”.

5. La articolul 10, alineatele (2) și (3) se modifică și vor avea următorul cuprins:

„(2) Cu excepția cazului în care societatea este transformată într-o societate de altă formă, capitalul social al societăților prevăzute la alin. (1) nu poate fi redus sub minimul legal decât dacă valoarea sa este adusă la un nivel cel puțin egal cu minimul legal prin adoptarea unei hotărâri de majorare de capital în același timp cu hotărârea de reducere a capitalului. În cazul încălcării acestor dispoziții, orice persoană interesată se poate adresa instanței pentru a cere dizolvarea societății. Societatea nu va fi dizolvată dacă, până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești de dizolvare, capitalul social este adus la valoarea minimului legal prevăzut de prezenta lege.

(3) Numărul acționarilor în societatea pe acțiuni nu poate fi mai mic de 2. În cazul în care societatea are mai puțin de 2 acționari pe o perioadă mai lungă de 9 luni, orice persoană interesată poate solicita instanței dizolvarea societății. Societatea nu va fi dizolvată dacă, până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești de dizolvare, numărul minim de acționari prevăzut de prezenta lege este reconstituit”.

6. La articolul 48, alineatul (2) se modifică și va avea următorul cuprins:

„(2) Dacă societatea nu se conformează, orice persoană interesată poate cere tribunalului să oblige organele societății să le regularizeze, sub sancțiunea plății de daune-interese potrivit dreptului comun”.

7. La articolul 58, alineatul (1) se modifică și va avea următorul cuprins:

„(1) La data la care hotărârea judecătorească de constatare sau declarare a nulității a devenit definitivă, societatea încetează fără efect retroactiv și intră în lichidare. Dispozițiile legale privind lichidarea societăților ca urmare a dizolvării se aplică în mod corespunzător”.

8. Articolul 60 se modifică și va avea următorul cuprins:

„(1) Încheierile judecătorului delegat privitoare la înmatriculare sau la orice alte înregistrări în registrul comerțului sunt executorii și sunt supuse numai apelului.

(2) Termenul de apel este de 15 zile și curge de la data pronunțării încheierii pentru părți și de la data publicării încheierii sau a actului modificator al actului constitutiv în Monitorul Oficial al României, Partea a IV-a, pentru orice alte persoane interesate.

(3) Apelul se depune și se menționează în registrul comerțului unde s-a făcut înregistrarea. În termen de 3 zile de la data depunerii, oficiul registrului comerțului înaintează apelul curții de apel în a cărei rază teritorială se află sediul societății, iar în cazul sucursalelor înființate în alt județ, curții de apel în a cărei rază teritorială se află sediul sucursalei.

(4) Dispozițiile Codului de procedură civilă cu privire la procedura scrisă prealabilă judecării apelului se aplică în mod corespunzător.

(5) În cazul admiterii apelului, decizia instanței de apel va fi menționată în registrul comerțului, fiind aplicabile dispozițiile art. 48, 49 și 56 - 59”.

9. La articolul 62, alineatul (3) se modifică și va avea următorul cuprins:

„(3) Hotărârea pronunțată asupra opoziției este supusă numai apelului”.

10. La articolul 132, alineatele (9) și (10) se modifică și vor avea următorul cuprins:

„(9) Cererea se va judeca în camera de consiliu. Hotărârea judecătorească pronunțată este supusă numai apelului.

(10) Hotărârea definitivă de anulare va fi menționată în registrul comerțului și publicată în Monitorul Oficial al României, Partea a IV-a. De la data publicării ea este opozabilă tuturor acționarilor”.

11. La articolul 133, alineatul (2) se modifică și va avea următorul cuprins:

„(2) Instanța, încuviințând suspendarea, îl poate obliga pe reclamant la o cauțiune”.

12. La articolul 133, alineatul (3) se abrogă.

13. La articolul 153²⁴, alineatul (5) se modifică și va avea următorul cuprins:

„(5) În cazul neîntrunirii adunării generale extraordinare în conformitate cu alin. (1) sau dacă adunarea generală extraordinară nu a putut delibera valabil nici în a doua convocare, orice persoană interesată se poate adresa instanței pentru a cere dizolvarea societății. Dizolvarea poate fi cerută și în cazul în care obligația impusă

societății potrivit alin. (4) nu este respectată. În oricare dintre aceste cazuri instanța poate acorda societății un termen ce nu poate depăși 6 luni pentru regularizarea situației. Societatea nu va fi dizolvată dacă reconstituirea activului net până la nivelul unei valori cel puțin egale cu jumătate din capitalul social are loc până în momentul rămânării definitive a hotărârii judecătorești de dizolvare”.

14. La articolul 155, alineatul (5) se modifică și va avea următorul cuprins:

„(5) Dacă acțiunea se pornește împotriva directorilor, aceștia sunt suspendați de drept din funcție până la rămânerea definitivă a hotărârii”.

15. La articolul 155¹, alineatul (4) se modifică și va avea următorul cuprins:

„(4) După rămânerea definitivă a hotărârii instanței de admitere a acțiunii prevăzute la alin. (1), adunarea generală a acționarilor, respectiv consiliul de supraveghere va putea decide încetarea mandatului administratorilor, directorilor și membrilor consiliului de supraveghere, respectiv al membrilor directoratului, și înlocuirea acestora”.

16. La articolul 204, alineatul (4) se modifică și va avea următorul cuprins:

„(4) După fiecare modificare a actului constitutiv, administratorii, respectiv directoratul vor depune la registrul comerțului actul modificator și textul complet al actului constitutiv, actualizat cu toate modificările, care vor fi înregistrate în temeiul încheierii judecătorului-delegat, cu excepția situațiilor stipulate la art. 223 alin. (3) și la art. 226 alin. (2), când înregistrarea va fi efectuată pe baza hotărârii definitive de excludere sau de retragere”.

17. La articolul 206, alineatul (2) se modifică și va avea următorul cuprins:

„(2) Când opoziția a fost admisă, asociații trebuie să decidă, în termen de o lună de la data la care hotărârea a rămas definitivă, dacă înțeleg să renunțe la prelungire sau să îl excludă din societate pe asociatul debitor al oponentului”.

18. La articolul 208, alineatul (4) se modifică și va avea următorul cuprins:

„(4) Reducerea capitalului social nu are efect și nu se fac plăți în beneficiul acționarilor până când creditorii nu vor fi obținut realizarea creanțelor lor ori garanții adecvate sau până la data la care instanța a respins cererea creditorilor ca inadmisibilă ori, apreciind că societatea a oferit creditorilor garanții adecvate sau că, luându-se în considerare activul societății, garanțiile nu sunt necesare, a respins cererea creditorilor ca neîntemeiată, iar hotărârea judecătorească a rămas definitivă”.

19. La articolul 223, după alineatul (3) se introduce un nou alineat, alineatul (3¹), cu următorul cuprins:

„(3¹) Hotărârea prin care instanța se pronunță asupra cererii de excludere este supusă numai apelului”.

20. La articolul 223, alineatul (4) se modifică și va avea următorul cuprins:

„(4) Hotărârea definitivă de excludere se depune, în termen de 15 zile, la oficiul registrului comerțului pentru a fi înscrisă în registru, iar dispozitivul hotărârii se publică, la cererea societății, în Monitorul Oficial al României, Partea a IV-a”.

21. La articolul 226 alineatul (1), litera c) se modifică și va avea următorul cuprins:

„c) în lipsa unor prevederi în actul constitutiv sau când nu se realizează acordul unanim asociatul se poate retrage pentru motive temeinice, în baza unei hotărâri a tribunalului, supusă numai apelului”.

22. La articolul 232, alineatul (2) se modifică și va avea următorul cuprins:

„(2) Înscrisura și publicarea se vor face conform art. 204, când dizolvarea are loc în baza unei hotărâri a adunării generale, și în termen de 15 zile de la data la care hotărârea judecătorească a rămas definitivă, când dizolvarea a fost pronunțată de justiție”.

23. La articolul 237 alineatul (1), după litera c) se introduce o nouă literă, litera c¹), cu următorul cuprins:

„c¹) societatea s-a aflat mai mult de 3 ani în inactivitate temporară, anunțată organelor fiscale și înscrisă în registrul comerțului; termenul de 3 ani curge de la data înscrierii în registrul comerțului a mențiunii privind starea de inactivitate temporară a societății;”

24. La articolul 237, alineatele (5) - (7) se modifică și vor avea următorul cuprins:

„(5) Orice persoană interesată poate face numai apel împotriva hotărârii de dizolvare, în termen de 30 de zile de la efectuarea publicității potrivit prevederilor alin. (3) și (4). Apelantul va depune o copie a apelului la oficiul registrului comerțului la care este înregistrată societatea a cărei dizolvare a fost pronunțată.

(6) La data la care hotărârea judecătorească de dizolvare rămâne definitivă, persoana juridică intră în lichidare, potrivit prevederilor prezentei legi.

(7) Dacă în termen de 3 luni de la data la care hotărârea judecătorească de dizolvare a rămas definitivă nu se procedează la numirea lichidatorului, judecătorul delegat, la cererea oricărei persoane interesate, numește un lichidator de pe Lista practicienilor în reorganizare și lichidare, remunerarea acestuia urmând a fi făcută din averea persoanei juridice dizolvate sau, în cazul lipsei acesteia, din fondul de lichidare constituit în temeiul prevederilor art. 4 alin. (6) din Legea nr. 85/2006, cu modificările și completările ulterioare”.

25. La articolul 243, alineatele (2) și (5) se modifică și vor avea următorul cuprins:

„(2) Opoziția se face în termen de 30 de zile de la data publicării proiectului de fuziune sau de divizare în Monitorul Oficial al României, Partea a IV-a. Ea se depune la oficiul registrului comerțului, care, în termen de 3 zile de la data depunerii, o va menționa în registru și o va înainta instanței judecătorești competente. Hotărârea pronunțată asupra opoziției este supusă numai apelului.

.....
(5) Dacă societatea debitoare sau, după caz, societatea succesoare în drepturile și obligațiile societății debitoare a făcut în cursul procesului o ofertă pentru constituirea unor garanții sau privilegii apreciate de instanță ca fiind necesare și adecvate pentru satisfacerea creanței creditorului, instanța va pronunța o încheiere prin care va acorda părților un termen pentru constituirea acelor garanții. Încheierea pronunțată de instanță este supusă apelului odată cu fondul”.

26. La articolul 260, alineatele (8) și (10) se modifică și vor avea următorul cuprins:

„(8) În termen de 15 zile de la terminarea lichidării, lichidatorii vor depune la registrul comerțului cererea de radiere a societății din registrul comerțului, sub sancțiunea unei amenzi judiciare de 200 lei pentru fiecare zi de întârziere, care va fi aplicată de tribunalul în circumscripția căruia își are sediul societatea, în urma sesizării oricărei părți interesate. Încheierea judecătorului prin care se dispune amendarea lichidatorului este executorie și poate fi atacată numai cu apel.

.....
(10) Dacă în termen de 3 luni de la expirarea termenului menționat la alin. (1), prelungit de tribunal după caz, oficiul registrului comerțului nu a fost sesizat cu nicio cerere de radiere sau cu nicio cerere de numire a lichidatorului, societatea este radiată din oficiu din registrul comerțului. Radierea se dispune prin sentință a tribunalului în a cărui circumscripție se află sediul societății, pronunțată la cererea Oficiului Național al

Registrului Comerțului, cu citarea societății și a Agenției Naționale de Administrare Fiscală și a direcției generale a finanțelor publice județene sau a municipiului București, după caz”.

27. La articolul 262, alineatul (3) se modifică și va avea următorul cuprins:

„(3) Împotriva sentinței se poate declara numai apel de către asociați sau administratori, în termen de 15 zile de la pronunțare”.

28. La articolul 263, alineatul (4) se modifică și va avea următorul cuprins:

„(4) După expirarea termenului prevăzut la alin. (2) sau după ce hotărârea asupra opoziției a rămas definitivă, situația financiară de lichidare și repartizare se consideră aprobată și lichidatorii sunt liberați”.

29. La articolul 264, alineatul (3) se modifică și va avea următorul cuprins:

„(3) În cazul în care majoritatea nu a fost obținută, numirea se face de tribunal, la cererea oricărui dintre administratori, respectiv dintre membrii directoratului, sau dintre asociați, cu citarea societății și a celor care au cerut-o. Hotărârea este supusă numai apelului”.

30. La articolul 270^{2d}, alineatul (2) se modifică și va avea următorul cuprins:

„(2) Opoziția prevăzută la alin. (1) suspendă executarea operațiunii până la data la care hotărârea judecătorească rămâne definitivă, în afară de cazul în care societatea debitoare face dovada plății datoriilor sau oferă garanții acceptate de creditorii ori încheie cu aceștia un acord pentru plata datoriilor”.

31. În tot cuprinsul legii, sintagma „societate comercială” sau, după caz, „societăți comerciale” se înlocuiește cu termenul „societate” sau, după caz, „societăți”.

> Legea fondului funciar nr. 18/1991, republicată în M. Of. nr. 1 din 5 ianuarie 1998, cu modificările și completările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. La articolul 9, alineatul (9) va avea următorul cuprins:

„(9) Nerespectarea obligațiilor prevăzute la alin. (6) de către primar sau secretar atrage atât răspunderea administrativă și disciplinară a acestuia, potrivit legii, cât și plata de penalități în condițiile prevăzute la art. 894 din Codul de procedură civilă sau, după caz, și de daune-interese potrivit Codului civil”.

2. La articolul 64, alineatul (2) va avea următorul cuprins:

„(2) Dacă instanța admite plângerea, primarul va fi obligat să execute de îndată înmânarea titlului de proprietate sau, după caz, punerea efectivă în posesie, sub sancțiunea plății de penalități în condițiile prevăzute la art. 894 din Codul de procedură civilă”.

> Legea nr. 64/1991 privind brevetele de invenție, republicată în M. Of. nr. 541 din 8 august 2007, se modifică după cum urmează:

1. La articolul 49, alineatul (2) va avea următorul cuprins:

„(2) Hotărârile Tribunalului București privind autorizarea utilizării unei licențe obligatorii, precum și cele privind remunerația prevăzută în raport cu utilizarea acesteia sunt supuse numai apelului la Curtea de Apel București”.

2. La articolul 57, alineatele (1) și (2) vor avea următorul cuprins:

„(1) Hotărârea Comisiei de reexaminare, motivată, se comunică părților în termen de 30 de zile de la pronunțare și poate fi atacată cu contestație la Tribunalul București în termen de 30 de zile de la comunicare.

(2) Hotărârile Tribunalului București pot fi atacate numai cu apel la Curtea de Apel București”.

3. Articolul 64 va avea următorul cuprins:

„(1) Dacă titularul unui brevet de invenție sau persoanele titulare ale unui drept de proprietate industrială protejat printr-un brevet de invenție acordat de statul român și

succesorii lor în drept, deținut în perioada 6 martie 1945 - 22 decembrie 1989, cărora le-au fost încălcate drepturile patrimoniale conferite de brevet prin exploatarea invenției în mod abuziv, fără consimțământul titularului sau prin orice fapte de încălcare a drepturilor acestuia, sau orice altă persoană care exercită dreptul de proprietate industrială cu consimțământul titularului face dovada credibilă că dreptul său de proprietate industrială protejat printr-un brevet de invenție face obiectul unei acțiuni ilicite, actuale sau iminente și că această acțiune riscă să îi cauzeze un prejudiciu greu de reparat, poate să ceară instanței judecătorești luarea unor măsuri provizorii.

(2) Instanța judecătorească poate să dispună în special:

a) interzicerea încălcării sau încetarea ei provizorie;

b) luarea măsurilor necesare pentru a asigura conservarea probelor. Sunt aplicabile prevederile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 100/2005 privind asigurarea respectării drepturilor de proprietate industrială, aprobată cu modificări prin Legea nr. 280/2005, cu completările ulterioare.

(3) Dispozițiile procedurale aplicabile sunt cuprinse în dispozițiile Codului de procedură civilă privitoare la măsurile provizorii în materia drepturilor de proprietate intelectuală.

(4) Măsurile provizorii pot fi dispuse și împotriva unui intermediar ale cărui servicii sunt utilizate de către un terț pentru a încălca un drept protejat prin prezenta lege”.

> Legea nr. 129/1992 privind protecția desenelor și modelelor, republicată în M. Of. nr. 876 din 20 decembrie 2007, se modifică după cum urmează:

1. La articolul 25, alineatele (1) și (2) vor avea următorul cuprins:

„(1) Hotărârea Comisiei de contestații se comunică părților în termen de 30 de zile de la pronunțare și poate fi atacată cu contestație la Tribunalul București, în termen de 30 de zile de la comunicare. Hotărârea este supusă numai apelului.

(2) Hotărârile Comisiei de contestații rămase definitive se publică în Buletinul oficial de proprietate industrială al O.S.I.M., în termen de 60 de zile de la pronunțarea hotărârii”.

2. Articolul 53 va avea următorul cuprins:

„(1) Dacă titularul unui desen ori model înregistrat sau orice altă persoană care exercită dreptul de proprietate industrială cu consimțământul titularului face dovada credibilă că dreptul de proprietate industrială asupra desenului sau modelului face obiectul unei acțiuni ilicite, actuale sau iminente și că această acțiune riscă să îi cauzeze un prejudiciu greu de reparat, poate să ceară instanței judecătorești luarea unor măsuri provizorii.

(2) Instanța judecătorească poate să dispună în special:

a) interzicerea încălcării sau încetarea ei provizorie;

b) luarea măsurilor necesare pentru a asigura conservarea probelor. Sunt aplicabile prevederile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 100/2005 privind asigurarea respectării drepturilor de proprietate industrială, aprobată cu modificări prin Legea nr. 280/2005, cu completările ulterioare.

(3) Dispozițiile procedurale aplicabile sunt cuprinse în dispozițiile Codului de procedură civilă privitoare la măsurile provizorii în materia drepturilor de proprietate intelectuală.

(4) Măsurile provizorii pot fi dispuse și împotriva unui intermediar ale cărui servicii sunt utilizate de către un terț pentru a încălca un drept protejat prin prezenta lege”.

> La articolul 16 din Legea nr. 16/1995 privind protecția topografiilor produselor semiconductoare, republicată în M. Of. nr. 824 din 6 octombrie 2006, alineatele (3) și (4) se modifică și vor avea următorul cuprins:

„(3) Hotărârea motivată a Comisiei de reexaminare se comunică părților în termen de 15 zile de la pronunțare și poate fi atacată cu contestație la Tribunalul București, în termen de 30 de zile de la comunicare.

(4) Hotărârea Tribunalului București poate fi atacată numai cu apel la Curtea de Apel București”.

> După articolul 75 din Legea notarilor publici și a activității notariale nr. 36/1995, republicată în M. Of. nr. 732 din 18 octombrie 2011, cu modificările ulterioare, se introduce un nou articol, articolul 75¹, cu următorul cuprins:

„(1) Succesibilul sau altă persoană interesată poate sesiza direct instanța judecătorească în vederea dezbaterii unei succesiuni.

(2) Dispozițiile art. 188 alin. (3) din Codul de procedură civilă sunt aplicabile”.

> La articolul 88 din Legea nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat, republicată în M. Of. nr. 98 din 7 februarie 2011, cu modificările ulterioare, alineatul (4) se modifică și va avea următorul cuprins:

„(4) Împotriva hotărârilor pronunțate potrivit alin. (2) și (3) partea interesată poate formula contestație la Secția de contencios administrativ și fiscal a Curții de Apel București”.

> Ordonanța Guvernului nr. 32/1995 privind timbrul judiciar, publicată în M. Of. nr. 201 din 30 august 1995, aprobată cu modificări prin Legea nr. 106/1995, cu modificările și completările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. La articolul 1, alineatul (1) va avea următorul cuprins:

„Se instituie timbrul judiciar, care, în condițiile prezentei ordonanțe, se aplică acțiunilor, cererilor, actelor și serviciilor de competența tuturor instanțelor judecătorești, Ministerului Justiției, Parchetului General de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, precum și actelor ce se îndeplinesc de către notarii publici și executorii judecătorești”.

2. La articolul 4, alineatul (1) va avea următorul cuprins:

„Cererilor adresate instanțelor judecătorești pentru eliberarea de copii și certificate, celor adresate executorilor judecătorești pentru comunicarea notificărilor, precum și oricăror alte cereri care nu fac obiectul activității de judecată, dar sunt supuse taxei de timbru, potrivit legii, li se aplică timbre judiciare de 0,15 lei”.

> La articolul 50 din Legea cadastrului și a publicității imobiliare nr. 7/1996, republicată în M. Of. nr. 201 din 3 martie 2006, cu modificările și completările ulterioare, alineatele (3), (4) și (6) se modifică și vor avea următorul cuprins:

„(3) Hotărârea pronunțată de judecătorie poate fi atacată numai cu apel.

(4) Hotărârea judecătorească definitivă se comunică, din oficiu, biroului teritorial de către instanța care s-a pronunțat ultima asupra fondului.

.....
(6) În cazul respingerii plângerii prin hotărâre judecătorească definitivă, notările făcute se radiază din oficiu”.

> Articolul 139 din Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe, publicată în M. Of. nr. 60 din 26 martie 1996, cu modificările și completările ulterioare, se modifică și va avea următorul cuprins:

„(1) Titularii drepturilor recunoscute și protejate prin prezenta lege pot solicita instanțelor de judecată sau altor organisme competente, după caz, recunoașterea

drepturilor lor și constatarea încălcării acestora și pot pretinde acordarea de despăgubiri pentru repararea prejudiciului cauzat. Aceleași solicitări pot fi formulate în numele și pentru titularii de drepturi de către organismele de gestiune, de către asociațiile de combatere a pirateriei sau de către persoanele autorizate să utilizeze drepturi protejate prin prezenta lege, conform mandatului acordat în acest sens. Când o acțiune a fost pornită de titular, persoanele autorizate să utilizeze drepturi protejate prin prezenta lege pot să intervină în proces, solicitând repararea prejudiciului ce le-a fost cauzat.

(2) La stabilirea despăgubirilor instanța de judecată ia în considerare:

a) fie criteriul, cum ar fi consecințele economice negative, în special câștigul nerealizat, beneficiile realizate pe nedrept de făptuitor și, atunci când este cazul, alte elemente în afara factorilor economici, cum ar fi daunele morale cauzate titularului dreptului;

b) fie acordarea de despăgubiri reprezentând triplul sumelor care ar fi fost legal datorate pentru tipul de utilizare ce a făcut obiectul faptei ilicite, în cazul în care nu se pot aplica criteriile prevăzute la lit. a).

(3) Dacă titularul dreptului de autor sau una dintre persoanele prevăzute la alin. (1) face dovada credibilă că dreptul de autor face obiectul unei acțiuni ilicite, actuale sau iminente și că această acțiune riscă să îi cauzeze un prejudiciu greu de reparat, poate să ceară instanței judecătorești luarea unor măsuri provizorii. Instanța judecătorească poate să dispună în special:

a) interzicerea încălcării sau încetarea ei provizorie;

b) luarea măsurilor necesare pentru a asigura conservarea probelor;

c) luarea măsurilor necesare pentru a asigura repararea pagubei; în acest scop, instanța poate dispune luarea de măsuri asigurătorii asupra bunurilor mobile și imobile ale persoanei presupuse a fi încălcat drepturile recunoscute de prezenta lege, inclusiv blocarea conturilor sale bancare și a altor bunuri. În acest scop, autoritățile competente pot să dispună comunicarea de documente bancare, financiare sau comerciale ori accesul corespunzător la informațiile pertinente;

d) ridicarea sau predarea către autoritățile competente a mărfurilor cu privire la care există suspiciuni privind încălcarea unui drept prevăzut de prezenta lege, pentru a împiedica introducerea acestora în circuitul comercial.

(4) Dispozițiile procedurale aplicabile sunt cuprinse în prevederile Codului de procedură civilă referitoare la măsurile provizorii în materia drepturilor de proprietate intelectuală.

(5) Aceleași măsuri pot fi cerute, în aceleași condiții, împotriva unui intermediar ale cărui servicii sunt utilizate de către un terț pentru a încălca un drept protejat prin prezenta lege.

(6) Măsurile prevăzute la alin. (3) și (5) pot să includă descrierea detaliată, cu ori fără prelevare de eșantioane, sau sechestrarea reală a mărfurilor în litigiu și, în cazurile corespunzătoare, a materialelor și instrumentelor utilizate pentru a produce și/sau a distribui aceste mărfuri, precum și documentele care se referă la ele. Aceste măsuri vor fi avute în vedere și în aplicarea dispozițiilor art. 96 - 99 din Codul de procedură penală.

(7) Instanța poate să autorizeze ridicarea de obiecte și înscrisuri care constituie dovezi ale încălcării drepturilor de autor sau a drepturilor conexe, în original ori în copie, chiar și atunci când acestea se află în posesia părții adverse. În cazul încălcărilor comise la scară comercială, autoritățile competente pot să dispună, de aseme-

nea, comunicarea de documente bancare, financiare sau comerciale ori accesul corespunzător la informațiile pertinente.

(8) Pentru adoptarea măsurilor prevăzute la alin. (3) și (7), sub rezerva asigurării protecției informațiilor confidențiale, instanțele judecătorești vor pretinde reclamantului să furnizeze orice element de probă, accesibil în mod rezonabil, pentru a dovedi cu suficientă certitudine că s-a adus atingere dreptului său ori că o astfel de atingere este iminentă. Se consideră ca reprezentând element de probă suficient numărul de copii ale unei opere sau ale oricărui alt obiect protejat, la aprecierea instanței de judecată. În acest caz, instanțele judecătorești pot să ceară reclamantului să depună o cauțiune suficientă pentru a asigura compensarea oricărui prejudiciu care ar putea fi suferit de părât.

(9) Măsurile de asigurare a dovezilor sau de constatare a unei stări de fapt dispuse de instanță vor fi duse la îndeplinire prin executor judecătoresc. Titularii drepturilor ce se presupune că au fost încălcate ori cu privire la care există pericolul de a fi încălcate sau reprezentanții acestor titulari au dreptul de a participa la punerea în executare a măsurilor de asigurare a dovezilor ori de constatare a unei stări de fapt.

(10) Titularii drepturilor încălcate pot cere instanței de judecată să dispună aplicarea oricăreia dintre următoarele măsuri:

a) remiterea, pentru acoperirea prejudiciilor suferite, a încasărilor realizate prin actul ilicit;

b) distrugerea echipamentelor și a mijloacelor aflate în proprietatea făptuitorului, a căror destinație unică sau principală a fost aceea de producere a actului ilicit;

c) scoaterea din circuitul comercial, prin confiscare și distrugere, a copiilor efectuate ilegal;

d) răspândirea informațiilor cu privire la hotărârea instanței de judecată, inclusiv afișarea hotărârii, precum și publicarea sa integrală sau parțială în mijloacele de comunicare în masă, pe cheltuiala celui care a săvârșit fapta; în aceleași condiții instanțele pot dispune măsuri suplimentare de publicitate adaptate circumstanțelor particulare ale cazului, inclusiv o publicitate de mare amploare.

(11) Instanța de judecată dispune aplicarea măsurilor prevăzute la alin. (10) pe cheltuiala făptuitorului, cu excepția cazului în care există motive temeinice pentru ca acesta să nu suporte cheltuielile.

(12) Măsurile prevăzute la alin. (10) lit. b) și c) pot fi dispuse și de procuror cu ocazia rezolvării cauzei în faza de urmărire penală. Dispozițiile alin. (10) lit. c) nu se aplică pentru construcțiile realizate cu încălcarea drepturilor privind opera de arhitectură, protejate prin prezenta lege, dacă distrugerea clădirii nu este impusă de circumstanțele cazului respectiv.

(13) În dispunerea măsurilor prevăzute la alin. (10), instanța de judecată va respecta principiul proporționalității cu gravitatea încălcării drepturilor protejate de prezenta lege și va lua în considerare interesele terților susceptibili de a fi afectați de aceste măsuri.

(14) Autoritățile judiciare sunt obligate să comunice părților soluțiile adoptate în cauzele de încălcare a drepturilor reglementate de prezenta lege.

(15) Guvernul României, prin Oficiul Român pentru Drepturile de Autor, sprijină elaborarea, de către asociațiile și organizațiile profesionale, a codurilor de conduită la nivel comunitar, destinate să contribuie la asigurarea respectării drepturilor prevăzute de prezenta lege, în special în ceea ce privește utilizarea codurilor ce permit identificarea fabricantului, aplicate pe discuri optice. De asemenea, Guvernul României

Prof. univ. emerit dr. ION DELEANU

**TRATAT
de
PROCEDURĂ CIVILĂ**

Volumul II

Noul Cod de procedură civilă

Universul Juridic

București

-2013-

Mulțumim pentru sprijinul acordat în realizarea acestei lucrări

Bradu Neagu
&
A S S O C I A T E S

Editat de **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Copyright © 2013, **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin **S.C. Universul Juridic S.R.L.**
Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al
S.C. Universul Juridic S.R.L.

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU VA FI COMERCIALIZAT
DECÂT ÎNSOȚIT DE SEMNĂTURA ȘI ȘTAMPILA EDITORULUI,
APPLICATE PE INTERIORUL ULTIMEI COPERTE.**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

DELEANU, ION

Tratat de procedură civilă ; Noul Cod de procedură civilă /
prof. univ. emerit dr. Ion Deleanu. - București : Universul Juridic, 2013-
3 vol.

ISBN 978-973-127-987-9

Vol. 2. - 2013. - Bibliogr. - ISBN 978-973-127-989-3

347.91/.95

REDACȚIE: tel./fax: **021.314.93.13**
tel.: **0732.320.666**
e-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL tel.: **021.314.93.15; 0726.990.184**
DISTRIBUȚIE: fax: **021.314.93.16**
e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro

**COMENZI ON-LINE,
CU REDUCERI DE PÂNĂ LA 15%**

SIGLE ȘI ABREVIERI

alin.	- alineat
<i>apud</i>	- citat după
art.	- articol
B. Of.	- Buletinul Oficial, Partea I
B.C.	- Revista „Buletinul Casației”
B.C.A.	- Revista „Buletinul Curților de Apel”
B.J.	- Buletinul Jurisprudenței, baza de date, Ed. C.H.Beck
C.A.C.I.	- Curtea de Arbitraj Comercial Internațional
C. civ. fr. (it.), (g.)	- Codul civil francez, (italian), (german)
C. civ.	- Codul civil
C. com.	- Codul comercial
C. fam.	- Codul familiei
C. muncii	- Codul muncii
C. pen.	- Codul penal
C. pr. civ.	- Codul de procedură civilă
C. pr. pen.	- Codul de procedură penală
c.	- contra
C.A.	- Curtea de Apel
C.A.B., B.J.	- Curtea de Apel București, Buletinul Jurisprudenței
C.D.	- Culegere de decizii
C.D.H.	- Culegere de decizii și hotărâri
C.E.D.O.	- Curtea Europeană a Drepturilor Omului
CPCI	- Codice di procedura civile (italian)
CPCRM	- Codul de procedură civilă din Republica Moldova
C.J.	- Revista „Curierul Judiciar”
C.J.C.E.	- Curtea de Justiție a Comunităților Europene
C.J.U.E.	- Curtea de Justiție a Uniunii Europene
C.P.J.	- Culegere de practică judiciară
C.S.J.	- Curtea Supremă de Justiție
C.S.M.	- Consiliul Superior al Magistraturii
Cas.	- Curtea de Casație și Justiție a României
Cass. fr.	- Curtea de Casație franceză
col. civ.	- Colegiul civil
Convenție	- Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (Convenția europeană a drepturilor omului)
dec. civ. (pen.)	- decizia civilă (penală)
dec.	- decizia
Dreptul	- Revista „Dreptul”
Ed.	- Editura
ed.	- ediția
H.C.M.	- Hotărârea Consiliului de Miniștri

H.G.	- Hotărârea Guvernului
<i>ibidem</i>	- în același loc
<i>idem</i>	- același autor
<i>infra</i>	- mai jos
Î.C.C.J.	- Înalta Curte de Casație și Justiție
J.C.P.	- Juris-classeur périodique
J.N.	- Revista „Justiția Nouă”
Jud.	- Judecătoria
Jur. Gen.	- Jurisprudența Generală
L.G.D.J.	- Librairie général de droit et de jurisprudence
L.P.	- Revista „Legalitatea Populară”
loc. cit.	- locul citat
M. Of.	- Monitorul Oficial al României, Partea I
n.a.	- nota autorului
n.n.	- nota noastră
NPCPC	- Nouveau Code de procédure civile (francez)
nr.	- numărul
O.G.	- Ordonanța Guvernului
O.U.G.	- Ordonanța de urgență a Guvernului
<i>op.cit.</i>	- opera citată
p.	- pagina
P.a.	- Pandectele alfabetice
P.R.	- Revista „Pandectele Române”
P.s.	- Revista „Pandectele săptămânale”
P.U.F.	- Presses Universitaires de France
parag.	- paragraful
<i>passim</i>	- în diverse locuri
Plen T.S.	- Plenul fostului Tribunal Suprem
R.D.C.	- Revista de drept comercial
R.R.D.	- Revista română de drept
R.R.A.	- Revista română de arbitraj
R.T.D. civ.	- Revue trimestrielle de droit civil
R.T.D. eur.	- Revue trimestrielle de droit européen
Recueil	- Recueil de la Jurisprudence de la Cour de Justice et du Tribunal de première instance
Rev. arb.	- Revue de l'arbitrage
S.C.J.	- Revista „Studii și cercetări juridice”
S.J.	- Revista „Săptămâna Juridică”
s.n.	- sublinierea noastră
secț. civ. propriet. intelect.	- secția civilă și de proprietate intelectuală
secț. civ.	- secția civilă
secț. com.	- secția comercială
secț. cont. adm.	- secția de contencios administrativ
secț. pen.	- secția penală
sent. civ.	- sentința civilă
sent. pen.	- sentința penală
supra	- mai sus

ș.a.	- și alții (altele)
T.M.B.	- Tribunalul municipiului București
Trib. Supr.	- Tribunalul Suprem
Trib.	- Tribunalul
Trib. jud.	- Tribunalul județean
U.J.	- Editura „Universul Juridic”
urm.	- următoarele
versus	- contra
vol.	- volumul
ZPO	- Zivilprozessordnung, Codul de procedură civilă german

Titlul I

Hotărârile judecătorești și căile de atac împotriva acestora

CAPITOLUL I HOTĂRÂREA JUDECĂTOREASCĂ

Secțiunea 1

Repere ale hotărârii judecătorești

1. Criteriile actului jurisdicțional;
2. Noțiunea de hotărâre judecătorească;
3. Categoriile de hotărâri judecătorești;
4. Hotărârile intermediare pronunțate în căile de atac

1. Criteriile actului jurisdicțional. Momentul culminant al „fenomenului judiciar” este considerat „actul jurisdicțional”, numit generic „hotărâre” și semnificând „rostirea dreptului” (*iuris dictio*). Aceasta, întrucât, în același timp, el este concluzia formulată la un demers având ca obiect o situație juridică litigioasă, cât și consacrarea unei stări de drept irevocabile prin forța ce este atașată actului sub denumirea „autoritatea lucrului judecat”¹.

Reprezintă acest act – „actul jurisdicțional” – o categorie autonomă, distinctă de toate celelalte? Actul jurisdicțional este un act autonom, distinct de celelalte acte juridice. Dar care este criteriul delimitativ al actului jurisdicțional, prin ce anume se particularizează acest act?

În pofida „venerabilității” lui și, aparent, a lesnicioasei lui apropieri, actul jurisdicțional încă își caută determinările incontestabile.

Remarcabilul și substanțialul efort doctrinar și jurisprudențial, având ca scop determinarea sau particularizarea actului jurisdicțional, pare să se fi cristalizat în trei concepții, ultima dintre acestea de factură eclectică²:

¹ H. Solus, R. Perrot, *Droit judiciaire privé.*, t. I, nr. 465, p. 426.

² Pe larg, a se vedea: H. Solus, R. Perrot, *op. cit.*, t. I, Sirey, Paris, 1961, nr. 468 și urm.; J. Vincent, S. Guinchard, *op. cit.*, nr. 75 și urm.; J. Héron, *op. cit.*, nr. 299 și urm., nr. 309 și urm.; L. Cadiet, *op. cit.*, nr. 308 și urm.; C. Bléry, *L'efficacité substantielle des jugements civils*, Librairie Générale de Droit et de Jurisprudence, (L.G.D.J.), E.J.A., Paris, 2000, nr. 20 și urm.; O. Dubos, *Les juridictions nationales, juge communautaire*, Dalloz, 2001 nr. 8 și urm. Împreună, desigur, cu reperate bibliografice menționate în aceste lucrări. Doctrina noastră nu a evitat tema actului jurisdicțional – și nici nu putea să o evite, măcar pentru a marca sensul generic al noțiunii de hotărâre jurisdicțională – fie evocând criteriile actului jurisdicțional, fie chiar exprimând opțiuni. Bunăoară, a se vedea: V.M. Ciobanu, *Tratat teoretic și practic de procedură civilă*, vol. I, cit. *supra*, p. 27-31; I. Leș, *Tratat de drept procesual civil*, ed. 5, cit. *supra*, p. 521 și urm.

• Într-o primă concepție, criteriile actului jurisdicțional sunt „extrinseci” acestuia, interesând, pentru definirea sa, „calitatea autorului său”¹ (*criteriul procedural*). Având asemenea repere, actul jurisdicțional ar urma să fie definit ca act ce emană de la un organ judiciar, potrivit unei proceduri specifice, având ca scop oferirea de garanții destinatarilor actului. Suficient însă să spunem că această concepție nu rezolvă problema criteriilor actului jurisdicțional, ci doar o deplasează, întrucât: ar urma să se definească „autorul” actului – ca organ de „jurisdicție” – și să se selecteze „modalitățile de elaborare a actului”, modalități exclusive actului jurisdicțional, pentru a face apoi posibilă delimitarea acestuia de alte acte, provenind de la același autor și emise în cadrul unei proceduri, dar care nu sunt totuși „acte jurisdicționale”, ci simple acte de „administrație judiciară”;

• În cea de-a doua concepție, criteriile actului jurisdicțional sunt „intrinseci” acestuia, interesând, pentru definirea sa, *criteriul finalist*, adică eficacitatea lui specifică exprimată prin autoritatea lucrului judecat, precum și *criteriul material*, adică existența unui „litigiu” – patent sau latent – susceptibil de „tranșare” prin „rostirea dreptului” (*iuris dictio*). Numai că, pe de o parte, autoritatea lucrului judecat, conferită de altfel prin lege, califică *a priori* unele acte ca jurisdicționale, nu *a posteriori*, după emiterea actului, iar pe de alta, unele acte, deși jurisdicționale, nu sunt înzestrate cu autoritatea lucrului judecat². Existența unui „litigiu”, a unui „diferend juridic” nu este, de asemenea, premisa imanentă actului jurisdicțional, existând situații când instanța emite un act jurisdicțional în absența oricărui diferend între părți³.

• În fine, o altă concepție a rezultat prin combinarea unora dintre criteriile arătate, soluție de care – cum spunea un reputat doctrinar – „finalmente nu se poate scăpa”⁴. Dar care dintre acele criterii? Opțiunile – motivate, desigur – sunt diferite: „existența unui litigiu”, „fără de care o activitate jurisdicțională nu este de conceput”; „emiterea actului de un organism care are toate caracteristicile unei veritabile jurisdicții” și în

¹ Ni se pare sugestivă opinia potrivit căreia criteriul actului jurisdicțional este calitatea de „terț” a judecătorului, în raport cu cei interesați în cauză. Avându-și sorgintea în doctrina procesualist-civilă italiană, această idee a fost reafirmată de J. Héron, *op. cit.*, nr. 313.

² De exemplu, ordonanța președințială – incontestabil act jurisdicțional – nu are autoritate de lucru judecat asupra cererii privind fondul dreptului [art. 1001 alin. (2) C. pr. civ.]; ea are autoritate de lucru judecat numai în raport cu o altă cerere de ordonanță președințială, dacă nu s-au schimbat împrejurările de fapt care au justificat-o [art. 1001 alin. (1) C. pr. civ.] sau, mai corect și, poate, mai sugestiv spus, ea are o stabilitate *rebus sic stantibus* ori, după caz, până la rezolvarea fondului litigiului [art. 1001 alin. (3) C. pr. civ.].

³ Nu ne referim deocamdată la încheierile pronunțate în materie necontencioasă – obiect de controverse cât privește natura lor – dar, exemplificând, aducem în atenție incontestabile acte jurisdicționale, emise exclusiv pentru aplicarea corespunzătoare a legii, fără niciun suport litigios în privința lor: încheierea prin care se dispune, la cererea părților, conexarea pricinilor, realizându-se astfel o prorogare legală „directă” de competență; încheierea prin care, la cererea părților, se dispune suspendarea judecării; încheierea prin care, chiar în pofida voinței comune a părților, se admite cererea de abținere a unui judecător. S-ar putea însă spune că, în unele dintre aceste situații sau altele asemănătoare, există totuși un conflict între părți, iar incidentele rezolvate nu pot fi disociate de acel conflict. Interpretarea astfel, prin extrapolare, ni s-ar părea exagerată, întrucât starea conflictuală dintre părți a fost aplatizată prin chiar acordul lor și, oricum, ea nu avea nicio legătură cu înseși actele jurisdicționale emise de instanță în respectivele situații. Un alt exemplu va fi poate mai convingător: desfacerea căsătoriei pe baza acordului părților – art. 928 și urm. C. pr. civ.

⁴ G. Couchez, *Procédure civile*, Sirey, 1994, nr. 212, p. 153.

cadrul unei „proceduri de natură să protejeze pe cei interesați în cauză”¹; criteriul teleologic, fundat pe „scopul funcției jurisdicționale” și „coincidența între punctul de vedere material și cel formal”²; „autoritatea lucrului judecat”³; emiterea actului de un organ „specializat, independent și imparțial”⁴. Fără îndoială, fiecare dintre aceste criterii, cumulate, sunt de natură să configureze actul jurisdicțional. Unele însă rămân discutabile, punând sub semnul întrebării rezistența întregului eșafodaj argumentativ.

Dacă ar fi să ne înscriem numai pe filiera sorgintei romane a termenului „jurisdicțional”, atunci, având ca reper sintagma *iuris dictio*, am spune pur și simplu că actul jurisdicțional este actul care „rostește dreptul”. Ar rezulta, logic, că premisa majoră a unui posibil silogism ce-și propune conotația actului jurisdicțional este existența unui litigiu, *materia sententiae, lis ipsa*, urmat ineluctabil de răspunsul instanței, de statuarea ei, *iuris dictio*⁵. Dar, chiar abstracție făcând de unele „devieri” semantice, existența unui „litigiu”, a unui „diferend juridic”, susceptibil de „tranșare” prin „rostirea dreptului”, nu este în toate situațiile condiția apriorică și imanentă actului jurisdicțional. Dacă admitem – și credem că trebuie să admitem – ideea că actul jurisdicțional se realizează ca asemenea act și înăuntrul procedurilor necontencioase⁶, atunci între criteriile actului jurisdicțional nu-și află locul existența unui „litigiu”, a unui „diferend juridic” supus, așa-zicând, „chirurgiei judiciare”. Intervenția instanței este proteiformă, în raport cu ceea ce i s-a cerut, dar forma de obiectivare finală a acestei intervenții este mereu aceeași – actul jurisdicțional. El este emis nu pentru a „tranșa”, ci pentru a face posibilă aplicarea legii la o situație determinată⁷. În acest sens, ne apropiem de una dintre

¹ H. Solus, R. Perrot, *op. cit.*, nr. 481, p. 441.

² J. Vincent, S. Guinchard, *op. cit.*, nr. 161, p. 152.

³ R. Japiot, *Traité élémentaire de procédure civile et commerciale*, 2e éd., Paris, 1929, nr. 136 și urm.; M. Waline, *Traité élémentaire de droit administratif*, 6e éd., Sirey, 1952, p. 8.

⁴ R. Carré de Malberg, *Contribution à la théorie de l'État*, Paris, 1920-1922, t. 1, p. 268 și urm.; M. Waline, *op. cit.*, p. 8.

⁵ Nu totdeauna însă adagiile sau locuțiunile romane ne-au provenit în forma lor originală și mai ales cu sensul lor autentic, glosatorii făcând ei înșiși o operă „creatoare” și chiar „deformatoare”. Bunăoară, avatarurile celebrei expresii în materia „autorității” actului jurisdicțional – *res iudicata pro veritate accipitur* – sau cele ale adagiului *nemo censetur ignorare legem* – postulând una dintre cele mai contestabile prezumții irefragabile – o demonstrează cu prisosință. Sintagma *iuris dictio* pare să fi avut, de asemenea, un „destin istoric” sinuos: *ius dicere* din Roma antică neavând semnificația de acum – „rostirea dreptului”. În procedura formulară, pretorul nu judeca diferendul dintre părți, ci doar organiza procesul. (M. Humbert, *Institutions politiques et sociales de l'Antiquité*, 6e éd., Précis Dalloz, 1997, nr. 493).

⁶ Ce e drept, cu multă vreme în urmă, sintagma „jurisdicție necontencioasă” sau „jurisdicție grațioasă” a fost calificată ca improprietate de limbaj (În acest sens, a se vedea: E. Glasson, A. Tissier, R. Morel, *Traité théorique et pratique d'organisation judiciaire, de compétence et de procédure civile*, 3e éd., 1925-1936, t. I, nr. 11, p. 29 și 30). O *contradictio in terminis* înăuntrul acestor sintagme poate fi, într-adevăr, lesne sesizată, dar numai dacă ne abatem de la sensul original al termenilor *iuris dictio*.

⁷ S-ar părea că judecata arbitrală în echitate constituie o abatere notabilă de la aserțiunea că actul jurisdicțional face posibilă aplicarea legii. Dualitatea arbitrajului nu poate conduce, nici în opinia noastră, atașată altor opinii de autoritate, la concluzia că arbitrajul în echitate este o judecată în afara tuturor normelor sau abstracție făcând cu totul de aceste norme. Suficient să spunem că: clauza privind soluționarea litigiului în echitate nu poate să se refere decât la drepturi de care, „potrivit legii”, părțile pot să dispună; nici părțile, nici tribunalul arbitral nu pot ignora normele care interesează ordinea publică și bunele moravuri; chiar în prezența unei

opiniile exprimate în doctrina franceză, anume că „actul jurisdicțional este acel act emis de către un judecător, terț în proces, conform unei proceduri determinate, prin care, pe baza constatărilor făcute, se înlătură sau nu obstacolul ivit în activitatea sau în drepturile justițiabililor”¹, acest obstacol putând fi de natură legală – fără ca între părți să existe un litigiu – sau de natură privată². Astfel, pot fi cuprinse în categoria actelor jurisdicționale nu numai hotărârile – în sens larg – pronunțate în materie contencioasă, dar și cele în materie necontencioasă³, hotărârile pronunțate din oficiu⁴, hotărârile tribunalelor arbitrale pronunțate în echitate⁵, ca și cele date pe baza unui contract judiciar, îndeosebi a tranzacției⁶. N-ar face parte, evident, din categoria actelor jurisdicționale actele de administrație judiciară⁷. Așadar, exceptând aceste din urmă

asemenea clauze, arbitrii pot soluționa litigiul pe baza normelor de drept, motivând însă concordanța acestora cu exigențele echității; hotărârea pronunțată în echitate trebuie motivată și ea poate face obiectul acțiunii în anulare; tribunalul arbitral nu se poate pronunța *ultra petita*. Pe scurt, arbitrajul în echitate nu este un arbitraj *contra legem*, ci numai unul *infra legem* sau *praeter legem*. El face parte din sistemul reglementărilor având ca obiect arbitrajul, distingându-se doar prin „motivele” care articulează hotărârea (Mai pe larg, a se vedea: E. Loquin, *Arbitrage. Instance arbitrale. Arbitrage de droit et amiable composition*, în „Juris-Classeurs”, 1999, fasc. 1038, nr. 31 și urm., p. 8 și urm.; Idem, *L'amiable composition en droit comparé et international*, Litec, 1980, nr. 4 și urm)..

¹ C. Bléry, *op. cit.*, nr. 119 și nr. 50 și 51.

² *Ibidem*, îndeosebi nr. 51.

³ Natura jurisdicțională a hotărârilor pronunțate în materie necontencioasă a fost – și este – controversată, unii doctrinari contemporani încă atașându-se concepției clasice, în sensul căreia asemenea hotărâri n-ar fi acte jurisdicționale, esențialmente, întrucât nu există un litigiu (A se vedea, de exemplu: G. Couchez, *op. cit.*, nr. 216). Fie considerându-le „acte hibride”, la jumătatea drumului dintre actul administrativ și actul jurisdicțional (H. Solus, R. Perrot, *op. cit.*, t. I, nr. 484), fie considerându-le pur și simplu acte jurisdicționale (L. Cadiet, *op. cit.*, nr. 319; J. Héron, *op. cit.*, nr. 317), concepția clasică este tot mai larg abandonată. Într-adevăr, dacă acredităm ideea că nu litigiul este criteriul actului jurisdicțional, excluderea hotărârilor – a încheierilor (art. 534 C. pr. civ.) – în materie necontencioasă din categoria actelor jurisdicționale rămâne fără temei. Pe de altă parte, simbioza dintre procedura contencioasă și cea necontencioasă rezultă din aplicarea unor reguli procedurale similare, precum și din posibilitatea transformării uneia în cealaltă.

⁴ Bunăoară, în materie de divorț, cât privește încredințarea copiilor minori și stabilirea pensiei de întreținere, în materie de tutelă, de curatelă etc.

⁵ La cele deja arătate cu privire la hotărârile arbitrale în echitate, să mai adăugăm că, totuși, asemenea hotărâri se pronunță în legătură cu „drepturile subiective” ale părților.

⁶ Această problemă este mai complexă poate decât celelalte, întrucât actul judiciar intervine după rezolvarea litigiului pe calea tranzacției și ea poate fi atacată cu recurs numai „pentru motive procedurale” (art. 440 C. pr. civ.). Totuși, deși unele efecte se atașează convenției părților, altele decurg însă din titlul ce constată încheierea învoielii: actul instanței este acela care conferă tranzacției valoare autentică și tot acest act are forță executorie, făcând posibilă trecerea la executarea silită. Hotărârea de expedient sau „hotărârea convenită” nu este produsul voinței exclusive a părților. Instanța nu este un simplu receptacol al voinței părților exprimată prin tranzacție. Ea „verifică” condițiile de admisibilitate și de validitate ale acesteia, făcând apoi o „constatare” jurisdicțională cu privire la aceasta. Hotărârea de expedient este deci act jurisdicțional, dar, întrucât instanța nu „judecă”, nu „adaugă” nimic în cuprinsul dispozitivului hotărârii, aceasta nu are autoritate de lucru judecat. Oricum, nici existența litigiului, nici autoritatea lucrului judecat nu sunt criteriile actului jurisdicțional.

⁷ „Actele de administrație judiciară”, „actele judiciare de administrație”, „actele judiciare administrative” sau „actele administrative judiciare” – sintagmele sunt diferite de la un autor la

acte, celelalte sunt jurisdicționale, indiferent dacă sunt sau nu înzestrate cu autoritatea lucrului judecat, indiferent dacă ele însele pot sau nu să facă obiectul unor căi de atac, indiferent dacă sunt sau nu titluri executorii.

Cu privire la definiția actului jurisdicțional, definiție la care – în esență – ne-am atașat, ne îngăduim totuși două observații: termenul „obstacol” nu ni se pare potrivit, îndeosebi prin referire la procedura necontencioasă, în cadrul căreia instanța, prin diversele acte pe care le săvârșește – atâtea câte i-au mai rămas – precum „încuviințarea” adopției, „declararea” dispariției sau a morții prezumate, omologarea unor acte, reconstituirea unor acte sau hotărâri, nu înlătură „obstacole” legale, ci împlinește exigențele impuse de lege pentru a asigura eficacitatea actului sau faptului; în cazul hotărârilor de expedient, date după ce s-a pus capăt litigiului prin tranzacția părților, nu se mai pune de asemenea problema înlăturării unor „obstacole”.

Așa fiind, amendând și întregind definiția dată, conchidem spunând că *actul jurisdicțional este actul emis de către o autoritate jurisdicțională, independentă și imparțială, conform unei proceduri determinate, prin care, pe baza constatărilor făcute, devine posibilă sau nu aplicarea legii la o situație determinată ori se conferă sau nu eficacitate juridică unor acte sau fapte.*

2. Noțiunea de hotărâre judecătorească. Într-unul dintre sensurile comune, termenul „hotărâre” semnifică dispoziția unei autorități. Acest sens poate fi apropiat și în limbajul juridic, hotărârea fiind actul de dispoziție al instanței¹.

Într-un sens foarte larg, hotărârea desemnează toate actele instanței adoptate în raporturile ei cu justițiabilii, indiferent dacă prin ele se tranșează sau nu un diferend juridic, un litigiu. Într-un asemenea sens, hotărârea cuprinde atât actele de dispoziție în materie contencioasă, cât și actele de dispoziție în materie necontencioasă, actele adoptate la sfârșitul judecății sau în cursul acesteia, actele prin care se tranșează o chestiune litigioasă sau se iau măsuri de administrație judiciară. Într-un asemenea sens, „hotărârea” are o semnificație mai largă decât cea a „actului jurisdicțional”, care implică două componente: *iuris dictio* – rostirea dreptului, tranșarea litigiului prin aplicarea regulii de drept – și *imperium* – exercitarea unei fracțiuni din puterea publică, puterea de a dispune de forța publică².

Într-un sens mai restrâns, hotărârea desemnează numai actul de dispoziție adoptat de instanță în materie contencioasă, indiferent dacă prin el instanța rezolvă chiar fondul litigiului sau numai un incident ivit în cursul judecății, un „litigiu accesoriu” și premergător față de cel principal. Un asemenea sens este confirmat prin prevederile art. 424 C. pr. civ., care, *grosso modo*, distinge între două categorii de „hotărâri”: a) Hotărârile prin care cauza este soluționată în primă instanță sau prin care aceasta se

altul – nu fac parte nici din categoria actelor emise în procedura contencioasă, nici din categoria celor emise în procedura necontencioasă. Unele privesc buna funcționare a serviciului public al justiției, altele privesc asigurarea bunei desfășurări a activității de judecată.

¹ Pentru unele dintre ideile și concluziile ce urmează, a se vedea, de asemenea, în ordinea logică a acestora: Al. Bénabent, *Jugement*, în „Répertoire de procédure civil”, t. III, Dalloz, 2000-2ème, mise à jour, nr. 1-611; R. Perrot, *Chose jugée*, în „Répertoire de procédure civil”, t. II, Dalloz, 2000-2ème, mise à jour, nr. 1-333.

² Clivajul acestor componente permite lesne să se distingă între judecători sau instanța judecătorească și arbitri sau tribunalul arbitral, ambele autorități de jurisdicție realizând componenta *iuris dictio*, dar numai instanța judecătorească dispunând și de *imperium*.

**Prof. univ. emerit dr. ION DELEANU
Valentin MITEA
Sergiu DELEANU**

**TRATAT
de
PROCEDURĂ CIVILĂ**

Volumul III

Noul Cod de procedură civilă

**Universul Juridic
București
-2013-**

SIGLE ȘI ABREVIERI

alin.	- alineat
<i>apud</i>	- citat după
art.	- articol
B. Of.	- Buletinul Oficial, Partea I
B.C.	- Revista „Buletinul Casației”
B.C.A.	- Revista „Buletinul Curților de Apel”
B.J.	- Buletinul Jurisprudenței, baza de date, Ed. C.H.Beck
C.A.C.I.	- Curtea de Arbitraj Comercial Internațional
C. civ. fr. (it.), (g.)	- Codul civil francez, (italian), (german)
C. civ.	- Codul civil
C. com.	- Codul comercial
C. fam.	- Codul familiei
C. muncii	- Codul muncii
C. pen.	- Codul penal
C. pr. civ.	- Codul de procedură civilă
C. pr. pen.	- Codul de procedură penală
c.	- contra
C.A.	- Curtea de Apel
C.A.B., B.J.	- Curtea de Apel București, Buletinul Jurisprudenței
C.D.	- Culegere de decizii
C.D.H.	- Culegere de decizii și hotărâri
C.E.D.O.	- Curtea Europeană a Drepturilor Omului
CPCI	- Codice di procedura civile (italian)
CPCRM	- Codul de procedură civilă din Republica Moldova
C.J.	- Revista „Curierul Judiciar”
C.J.C.E.	- Curtea de Justiție a Comunităților Europene
C.J.U.E.	- Curtea de Justiție a Uniunii Europene
C.P.J.	- Culegere de practică judiciară
C.S.J.	- Curtea Supremă de Justiție
C.S.M.	- Consiliul Superior al Magistraturii
Cas.	- Curtea de Casație și Justiție a României
Cass. fr.	- Curtea de Casație franceză
col. civ.	- Colegiul civil
Convenție	- Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (Convenția europeană a drepturilor omului)
dec. civ. (pen.)	- decizia civilă (penală)
dec.	- decizia
Dreptul	- Revista „Dreptul”
Ed.	- Editura
ed.	- ediția

H.C.M.	- Hotărârea Consiliului de Miniștri
H.G.	- Hotărârea Guvernului
<i>ibidem</i>	- în același loc
<i>idem</i>	- același autor
<i>infra</i>	- mai jos
Î.C.C.J.	- Înalta Curte de Casație și Justiție
J.C.P.	- Juris-classeur périodique
J.N.	- Revista „Justiția Nouă”
Jud.	- Judecătoria
Jur. Gen.	- Jurisprudența Generală
L.G.D.J.	- Librairie général de droit et de jurisprudence
L.P.	- Revista „Legalitatea Populară”
loc. cit.	- locul citat
M. Of.	- Monitorul Oficial al României, Partea I
n.a.	- nota autorului
n.n.	- nota noastră
NPCPC	- Nouveau Code de procédure civile (francez)
nr.	- numărul
O.G.	- Ordonanța Guvernului
O.U.G.	- Ordonanța de urgență a Guvernului
<i>op.cit.</i>	- opera citată
p.	- pagina
P.a.	- Pandectele alfabetice
P.R.	- Revista „Pandectele Române”
P.s.	- Revista „Pandectele săptămânale”
P.U.F.	- Presses Universitaires de France
parag.	- paragraful
<i>passim</i>	- în diverse locuri
Plen T.S.	- Plenul fostului Tribunal Suprem
R.D.C.	- Revista de drept comercial
R.R.D.	- Revista română de drept
R.R.A.	- Revista română de arbitraj
R.T.D. civ.	- Revue trimestrielle de droit civil
R.T.D. eur.	- Revue trimestrielle de droit européen
Recueil	- Recueil de la Jurisprudence de la Cour de Justice et du Tribunal de première instance
Rev. arb.	- Revue de l'arbitrage
S.C.J.	- Revista „Studii și cercetări juridice”
S.J.	- Revista „Săptămâna Juridică”
s.n.	- sublinierea noastră
secț. civ. propriet. intelect.	- secția civilă și de proprietate intelectuală
secț. civ.	- secția civilă
secț. com.	- secția comercială
secț. cont. adm.	- secția de contencios administrativ
secț. pen.	- secția penală
sent. civ.	- sentința civilă
sent. pen.	- sentința penală

supra	- mai sus
ș.a.	- și alții (altele)
T.M.B.	- Tribunalul municipiului București
Trib. Supr.	- Tribunalul Suprem
Trib.	- Tribunalul
Trib. jud.	- Tribunalul județean
U.J.	- Editura „Universul Juridic”
urm.	- următoarele
versus	- contra
vol.	- volumul
ZPO	- Zivilprozessordnung, Codul de procedură civilă german

Titlul I

Executarea silită

CAPITOLUL I CONSIDERAȚII GENERALE

Secțiunea 1

Normele, modalitățile și formele executării silite

1. Preliminarii;
2. Semnificația termenului „executare silită”;
3. Natura juridică a executării silite;
4. Normele cu privire la executarea silită;
5. Modalitățile și formele executării silite

1. Preliminarii. Astfel cum a precizat Curtea Europeană¹, în sensul prevederilor art. 6 parag. 1 din Convenția europeană, „dreptul de acces la justiție” rămâne iluzoriu dacă ordinea juridică internă a unui stat contractant îngăduie ca o hotărâre judiciară definitivă și obligatorie să rămână inoperantă în detrimentul unei părți. Executarea unei hotărâri trebuie considerată ca făcând parte integrantă din „proces”². Este responsabilitatea fiecărui stat contractant „să creeze un arsenal juridic adecvat și suficient pentru a asigura respectarea obligațiilor pozitive ce îi revin”, astfel încât „într-un stat care respectă preeminența dreptului”, hotărârile să fie efectiv puse în executare și „într-un termen rezonabil”³. Atunci când partea a obținut printr-o procedură judiciară o creanță contra statului, nu i se poate cere să angajeze o altă procedură, de executare

¹ A se vedea considerentele Hotărârii din 18 noiembrie 2004, în afacerea *Zazanis și alții c. Greciei*. A se vedea, de asemenea, Hotărârea din 1 martie 1997, în cauza *Hornsby c. Greciei*, sau Hotărârea din 11 decembrie 2003, în cauza *Karahalios c. Greciei*. Mai recent, Hotărârea în cauza *Ruianu c. României* (M. Of. nr. 1.139 din 2 decembrie 2004).

² Mai recent, a se vedea Hotărârea C.E.D.O. din 12 octombrie 2006, în cauza *Ioachimescu c. României*. Acum, această aserțiune a devenit axiomă. Cândva, cu multă vreme în urmă, sub influența și a doctrinei epocii, s-a considerat că urmărirea silită nu este un proces, nu este o judecată. (A se vedea, bunăoară: Trib. Ilfov, sent.nr. 308/1921, P.R., 1923, p. 47). Totuși, ni se pare excesiv să se afirme *sine modo* că toate actele de executare ale unei hotărâri judecătorești sunt „acte jurisdicționale”. (În acest sens s-a pronunțat O. Puie, *op. cit.*, Dreptul nr. 6/2007, p. 124). Unele sunt pur și simplu „fapte materiale” sau „operațiuni tehnico-materiale” și, oricum, de regulă, actele de executare sunt săvârșite de executorul judecătoresc, care nu este „organ de jurisdicție”. Nu trebuie confundată executarea silită cu contestația la executare.

³ Bunăoară, Hotărârea C.E.D.O. din 15 martie 2007, în cauza *Schrepler c. României*.

silită, pentru recuperarea creanței;¹ o autoritate a statului nu poate pretexta lipsa de resurse pentru a nu onora o datorie a sa², stabilită printr-o hotărâre judecătorească;³ dacă se poate admite intervenția statului într-o procedură de executare a unei hotărâri judecătorești, o asemenea intervenție nu poate avea drept consecință „împiedicarea, invalidarea, întârzierea excesivă a executării, nici repunerea în discuție a fondului litigiului”⁴. În fine, Curtea a ținut să precizeze că în fața ei răspunde statul, nu agentul execuțional, pentru prejudiciul creat părții prin nepunerea în executare a hotărârii ori prin executarea ei în afara unui termen rezonabil. Și statul răspunde inclusiv pentru „prejudiciul moral” cauzat părții.

Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 138/2000 pentru completarea și modificarea Codului de procedură civilă a cuprins în spațiul comandamentelor ei și reglementările de sub titlul „Despre executarea silită”⁵. Fără a-și fi propus reconsiderarea substanțială și cuprinzătoare a reglementărilor în materie, legea le-a completat și le-a modificat, sub unele aspecte, asigurând astfel, într-o oarecare măsură, și între altele, simplificarea procedurii de urmărire silită, celeritatea acestei proceduri, sistematizarea reglementărilor, actualizarea lor, accentuarea eficienței reglementărilor, conceptualizarea mai adecvată și tranșarea legislativă a unora dintre controversele doctrinare și jurisprudențiale, inclusiv prin complinirea lacunelor în reglementare. Astfel cum s-a precizat⁶, obiectivele care au fost avute în vedere au fost, în principal, următoarele: creșterea rolului și a răspunderii executorului judecătorească; degrevarea instanței de executare, concomitent cu sporirea posibilității acesteia de a controla eficient și real legalitatea tuturor actelor de executare; reglementarea unitară a contestației la executare; reglementarea unitară a eliberării sau distribuirii sumei realizate prin executarea silită; reglementarea expresă a întoarcerii executării; simplificarea procedurilor de executare silită; scurtarea unor termene etc. S-a realizat, astfel, o reglementare unitară și coerentă de drept comun⁷.

¹ Hotărârea C.E.D.O. din 12 octombrie 2006, *cit. supra*.

² Hotărârea C.E.D.O. din 6 septembrie 2005, în cauza *Săcăleanu c. României*.

³ *Ibidem*. Pentru o reglementare anacronică, validată totuși ca fiind constituțională, a se vedea fostele prevederi ale O.G. nr. 22/2002 și Decizia Curții Constituționale nr. 17/2007 (M. Of. nr. 118 din 16 februarie 2007), împreună cu observațiile critice ale lui C.-L. Popescu, Comentariu la Hotărârea C.E.D.O. din 6 septembrie 2005, în cauza *Săcăleanu c. României*, în C.J. nr. 11/2005, p.28-31; *Idem*, Comentariu la Decizia Curții Constituționale nr. 17/2007, în C.J. nr. 3/2007, p. 2 și 3. Precizăm că prin Legea nr. 110/2007 (M. Of. nr. 300 din 5 mai 2007), prevederile art. 1-4 din O.G. nr. 22/2002 au fost modificate corespunzător. (Din păcate însă, iarăși, abia după condamnarea statului român de către instanța europeană).

⁴ Hotărârea C.E.D.O. din 31 mai 2007, în cauza *Maria Peter ș.a. c. României*

⁵ A se vedea: V.M. Ciobanu, G. Boroi, M. Nicolae, *Modificările aduse Codului de procedură civilă prin O.U.G. nr. 138/2000 (III)*, în Dreptul, nr. 4/2001, p. 3 și urm.

⁶ *Ibidem*, p. 3 și 4.

⁷ Reglementări speciale continuă însă să existe. Bunăoară: Codul de procedură fiscală, aprobat prin O.G. nr. 92/2003 (M. Of. nr. 941 din 29 decembrie 2003), republicat în M. Of. nr. 513 din 31 iulie 2007, modificat și completat prin: O.G. nr. 47 din 28 august 2007; O.U.G. nr. 19 din 27 februarie 2008; O.U.G. nr. 192 din 25 noiembrie 2008 abrogată de O.U.G. nr. 226 din 30 decembrie 2008; Legea nr. 52 din 1 aprilie 2009; O.U.G. nr. 34 din 11 aprilie 2009; Rectificarea nr. 34 din 11 aprilie 2009; O.U.G. nr. 46 din 13 mai 2009; Legea nr. 194 din 27 mai 2009; Legea nr. 324 din 20 octombrie 2009; O.U.G. nr. 39 din 21 aprilie 2010; O.U.G. nr. 54 din 23 iunie 2010; O.U.G. nr. 88 din 29 septembrie 2010; O.U.G. nr. 117 din 23 decembrie 2010; Legea nr. 287 din 28 decembrie 2010; Legea nr. 46 din 4 aprilie 2011; O.U.G. nr. 35 din 30 martie 2011;

Prin Legea nr. 219/2005 pentru aprobarea O.U.G. nr. 138/2000 unele texte din reglementarea existentă au fost reiterate [art. 371² alin. (3), art. 399 alin. (1), art. 516 alin. (1) pct. 8, art. 564 alin. (1), art. 591 alin. (2), art. 597, art. 673⁸, art. 673⁹ C. pr. civ.], altele au fost completate [art. 373¹ alin. (2), art. 373³ alin. (2), art. 399 alin. (2), art. 401 alin. (2), art. 403 alin. (4), art. 405 alin. (1), art. 460 alin. (1), art. 516 alin. (1) C. pr. civ.].

Prin Legea nr. 459/2006 pentru modificarea și completarea Codului de procedură civilă¹, materia executării silite a fost din nou amendată, în esență, pentru accentuarea eficientizării procedurii de executare silită și pentru asigurarea celerității acesteia.

Legea nr. 202/2010 privind unele măsuri pentru accelerarea soluționării proceselor² a adus, și ea, unele modificări în materia procedurii execuționale, fiind un preambul pentru celelalte, mai numeroase, pe care avea să le propună Legea nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă³ (într-un limbaj mai convențional, „Noul Cod de procedură civilă”), cu modificările care i-au fost aduse prin Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă.⁴

Tocmai aceste din urmă reglementări alcătuiesc domeniul de analiză - sau, mai onest și mai potrivit spus, al unei încercări de analiză – al lucrării de față, autorii propunând o reexaminare a domeniului executării silite din perspectiva Codului de procedură civilă intrat în vigoare la data de 1 februarie 2013. Nu s-a omis, în această analiză, nici aducerea în atenție a câtorva dintre substanțialele și cuprinzătoarele demersuri doctrinare dedicate executării silite în reglementarea ce-i era consacrată anterior intrării în vigoare a noului Cod de procedură civilă, și care, cel puțin din perspectiva constantelor – nu puține – ce au răzbătut în noua reglementare, și-au menținut în bună măsură actualitatea.

2. Semnificația termenului „executare silită”. Sintagma „executare silită” evocă ea însăși conotațiile esențiale, determinante ale acestui concept: silirea celui obligat printr-o hotărâre judecătorească sau printr-un alt titlu executoriu să-și îndeplinească prestația, atunci când el nu se asociază voluntar la realizarea dreptului recunoscut prin acel titlu. Astfel cum s-a spus, „urmărirea silită este procedura prin mijlo-

Legea nr. 126 din 20 iunie 2011; Decizia nr. 536 din 28 aprilie 2011; O.G. nr. 29 din 31 august 2011; O.G. nr. 30 din 31 august 2011; Legea nr. 188 din 24 octombrie 2011; O.G. nr. 2 din 25 ianuarie 2012; O.U.G. nr. 24 din 6 iunie 2012; Legea nr. 126 din 12 iulie 2012; O.G. nr. 16 din 23 august 2012; O.U.G. nr. 47 din 1 septembrie 2012; Legea nr. 162 din 4 octombrie 2012; O.U.G. nr. 84 din 12 decembrie 2012; Legea nr. 85/2006 privind procedura insolvenței cuprinde și unele norme privind executarea silită. Între reglementările speciale în materie, aducem în atenție și faptul că, prin Titlul VII al Legii nr. 247/2005 privind reforma în domeniile proprietății și justiției, precum și pentru unele măsuri adiacente (M. Of. nr. 653 din 22 iulie 2005), pentru asigurarea resurselor financiare necesare acordării de despăgubiri s-a înființat organismul de plasament în valori mobiliare denumit Fondul „Proprietatea”. Instanța europeană a constatat în repetate rânduri ineficiența acestei soluții legislative. (Mai recent, a se vedea: Hotărârea C.E.D.O. din 8 martie 2007, în cauza *Gabriel c. României*, par. 31; Hotărârea C.E.D.O. din 8 martie 2007, în cauza *Florescu c. României*, par. 32; Hotărârea C.E.D.O. din 8 martie 2007, în cauza *Weigel C. României*, par. 36). Prin O.U.G. nr. 81/2007 (M. Of. nr. 446 din 29 iunie 2007) s-a adus modificările și completările corespunzătoare, îndeosebi prin noua formă a art. 2 și 3 din Legea nr. 247/2005.

¹ Legea a fost publicată în M. Of. nr. 994 din 13 decembrie 2006.

² Publicată în M. Of. nr. 714 din 26 octombrie 2010.

³ Publicată în M. Of. nr. 485 din 15 iulie 2010.

⁴ Publicată în M. Of. nr. 365 din 30 mai 2012. Noul Cod de procedură civilă a fost republicat în M. Of. nr. 545 din 3 august 2012.

cirea căreia creditorul, titular al dreptului recunoscut printr-o hotărâre judecătorească sau printr-un alt titlu executoriu, constrânge – cu concursul organelor de stat competente – pe debitorul său, care nu-și execută de bunăvoie obligațiile decurgând dintr-un asemenea titlu, de a și le aduce la îndeplinire, în mod silit¹. Ar rezulta, astfel, o viziune maniheistă: „bun debitor” și „rău debitor”. Realitatea este, însă, mai nuanțată: executarea forțată nu este decât un substitut imperfect al executării voluntare și între aceste două extreme s-ar afla „plata celui resemnat”, obținută prin efectul presiunii psihologice, mai mult sau mai puțin puternică, asupra debitorului, pentru a-l incita să-și execute datoria².

Îndeobște, titlul executoriu îl constituie o hotărâre judecătorească. Dar cel ce a acționat în judecată printr-o acțiune în „realizarea” dreptului ori pentru „satisfacerea” unui interes legitim nu se va putea considera, în termeni reali, un îndreptățit, în raport cu dreptul sau cu interesul său, decât atunci când, efectiv, dreptul a fost realizat ori interesul a fost satisfăcut. Constrângerea judiciară, ca substitut la refuzul executării de bunăvoie a titlului executoriu, apare astfel ca fiind, de cele mai multe ori, condiția iminentă a unei desăvârșite judecăți. În acest sens, art. 622 alin. (2) C. pr. civ. arată că „în cazul în care debitorul nu execută de bunăvoie obligația sa, aceasta se aduce la îndeplinire prin executare silită (...)”, iar la alin. (3) al aceluiași articol se adaugă că „executarea silită are loc în oricare dintre formele prevăzute de lege, simultan sau succesiv, până la realizarea dreptului recunoscut prin titlul executoriu (...)”.

3. Natura juridică a executării silite. Opinia, îndeajuns de întreținută cândva, în sensul căreia, indistinctiv, urmărirea sau executarea silită ar fi o activitate administrativă, credem că poate fi considerată revolută³. Primul și – în opinia noastră – cel mai edificator reper al caracterului jurisdicțional al executării silite îl constituie tocmai faptul că, în lipsa concursului voluntar din partea debitorului, a trebuit să se treacă la „silirea” acestuia – la constrângerea lui judiciară –, în condițiile în care natura contencioasă a raportului dintre părți este încă întreținută, după încheierea primei faze a procesului civil. Este adevărat că, în ambianța noii reglementări, executorul judecătoresc poate fi figura centrală a executării silite. Numai că actele și faptele de executare silită, prin mijloace specifice, sunt supuse controlului instanței judecătorești. Ea rezolvă contestațiile împotriva oricărui act de executare, care se judecă cu „procedura prevăzută pentru judecata în primă instanță” – art. 716 alin. (1) C. pr. civ.⁴ Hotărârea cu privire la

¹ S. Zilberstein, V.M. Ciobanu, *op. cit.*, I, p. 13; V.M. Ciobanu, G. Boroș, M. Nicolae, *op. cit.*, Dreptul nr. 4/2001, p. 3 și urm. Pentru unele repere de drept comparat, a se vedea, de asemenea: G. Wiederkehr, D. D’Ambra, *Exécution des jugements et des actes*, în „Répertoire de procédure civile”, t. III, Dalloz, 2000-2ème mise à jour, nr. 1-219.

² R. Perrot, Ph. Théry, *op. cit.*, nr. 49, iar pe larg nr. 56 și urm.

³ Pentru o largă și substanțială analiză, a se vedea E. Herovanu, *Teoria executării silite – cercetări în domeniul problemelor ei fundamentale* -, Ed. Librăriei „R. Cioflec”, București, 1942, p. 7 și urm. Chiar în condițiile în care a crescut rolul și răspunderea executorului judecătoresc, executarea silită – ca parte a procesului civil - rămâne inevitabil sub controlul instanței judecătorești, iar în fața instanței europene răspunderea revine statului, nu executorului judecătoresc.

⁴ În sensul prevederilor art. 719 alin. (7) C. pr. civ., în cazul în care constată refuzul nejustificat al executorului de a primi ori de a înregistra cererea de executare silită sau de a îndeplini un act de executare silită ori de a lua orice altă măsură prevăzută de lege, instanța de executare va putea obliga executorul, prin aceeași hotărâre, la plata unei amenzi judiciare de la 1.000 lei la 7.000 lei, precum și, la cererea părții interesate, la plata de despăgubiri pentru paguba astfel cauzată.

contestație poate fi atacată, după caz, numai cu apel, sau, după caz, în condițiile dreptului comun – art. 717 alin. (1) C. pr. civ.; dacă contestația vizează un titlu executoriu ce nu emană de la un organ de jurisdicție, se pot invoca în contestație apărări de fond împotriva titlului executoriu, atunci când legea nu prevede în acest scop o altă cale¹; instanța dispune întoarcerea executării și, la cerere, restabilirea situației anterioare acestuia – art. 722 C. pr. civ.; instanța pronunță încheierea cu privire la ultimul act de executare. Așa fiind, tot ce s-ar putea spune – mai ales în considerarea unor reglementări speciale² - este că latura administrativă precumpănește, fără însă ca această latură să se manifeste în exclusivitate³. În mod corect și necesar, instanța a fost despovărată de operațiunile administrative ale executării silită, ea rămânând însă să înlăture sau să corecteze impedimentele ori excesele de executare⁴, actuala reglementare păstrând, sub acest aspect, caracteristicile celei precedente.

4. Normele cu privire la executarea silită. Principalele norme care reglementează executarea silită a hotărârilor judecătorești și altor titluri executorii se regăsesc în Cartea a V-a a Codului de procedură civilă, denumită „Despre executarea silită”. Reglementările cuprinse în această carte alcătuiesc dreptul comun al executării silită, oferind, așadar, normele generale în raport de care se verifică limitele de acțiune ale unor eventuale legi (norme) cu caracter special. Trimit la o astfel de concluzie dispozițiile art. 2 C. pr. civ., care, afirmând aplicabilitatea generală a Codului de procedură civilă, stabilesc că dispozițiile acestuia „constituie procedura de drept comun în materie civilă”, precum și că „... dispozițiile prezentului cod se aplică și în alte materii, în măsura în care legile care le reglementează nu cuprind dispoziții contrare.”

Este util să remarcăm, în acest context, și prevederile art.3 C. pr. civ. („În materiile reglementate de prezentul cod, dispozițiile privind drepturile și libertățile persoanelor vor fi interpretate și aplicate în concordanță cu Constituția, Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care România este parte. Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care România este parte, și prezentul cod, au prioritate reglementările internaționale, cu excepția cazului în care prezentul cod conține dispoziții mai favorabile.”), precum și pe cele ale art. 4 C. pr. civ., acestea din urmă statuând principiul aplicării prioritare a dreptului Uniunii Europene: „În materiile reglementate de prezentul cod, normele obligatorii ale dreptului Uniunii Europene se aplică în mod prioritar, indiferent de calitatea sau de statutul părților”. Complementar și concordant, art. 631 C. pr. civ., prin prevederile alineatului (2), reafirmă că dispozițiile cuprinse în Cartea a V-a a Codului de procedură civilă „...constituie dreptul comun în materie de executare silită, indiferent de izvorul sau de natura obligațiilor cuprinse în titlul executoriu ori de calitatea juridică a părților.”

¹ În același sens, art. 172 alin. (3) C. pr. fisc., republicat.

² Bunăoară, Codul de procedură fiscală, republicat în M. Of. nr. 863 din 26 septembrie 2005, cu modificările și completările ulterioare.

³ Unele proceduri execuționale sunt – cum le numea E. Herovanu – adevărate „proces de execuție”. Bunăoară, executarea silită a unei obligațiuni de a face sau de a nu face (art. 580² – 580⁵ C. pr. civ.).

⁴ În sensul doctrinei, „fie că aplică legea, constatând existența unui drept sau a unei situații juridice, fie că o aplică organizând cu mijloace coercitive realizarea dreptului recunoscut dar nesatisfăcut, judecătorul îndeplinește una și aceeași funcție publică, nu două funcțiuni diferite. Așa că atât într-un caz, cât și în celălalt, faptele sale sunt și rămân acte jurisdicționale, nimic altceva” (E. Herovanu, *op. cit.*, p. 8 și 9).

Sub aspectul actelor normative speciale care conțin, într-o mai mare sau mai mică măsură, reglementări aparținând procedurii execuționale civile, vom menționa aici doar Codul de procedură fiscală¹, socotind că în actuala conjunctură normativă (marcată, la nivel execuțional, de tandemul alcătuit din dispozițiile art. 623 și 625 alin. (2) C. pr. civ., în raport de care, în afara executorului judecătoresc, singurul organ de executare „îngăduit” este executorul fiscal), acesta se detașează ca importantă. Nu oitem însă a semnaliza că există un număr încă important de acte normative care interferează cu executarea silită. În ce le privește pe acestea, evocăm doar, cu valoarea unui avertisment asupra (in)actualității lor, prevederile art. 93 din Legea nr. 76/2012 care, în partea lor finală, afirmă că la data intrării în vigoare a Codului de procedură civilă se abrogă „orice dispoziții contrare, chiar dacă sunt cuprinse în legi speciale”.

Într-un alt plan, acela al aplicării în timp a legii de procedură, o dispoziție legală care, în considerarea importanței ei, se cuvine a fi remarcată este cea cuprinsă în art. 24 C. pr. civ., întregită cu aceea menționată în cuprinsul art. 25 alin. (1) C. pr. civ.: conform primului text de lege evocat, dispozițiile legii noi de procedură se aplică numai proceselor și executărilor silite începute după intrarea acesteia în vigoare, adică, altfel spus [art. 25 alin. (1) C. pr. civ.], „Procesele în curs de judecată, precum și executările silite începute sub legea veche rămân supuse acelei legi.”

Se consacră astfel, între limitele arătate, ultraactivitatea legii vechi inclusiv în materia executării silite, intenția legiuitorului fiind, din rațiuni legale de asigurarea previzibilității legii, aceea de a nu surprinde părțile din procesele și executările silite aflate încă în desfășurare la data intrării în vigoare a noului Cod de procedură civilă cu o schimbare masivă a regulilor procedurale aplicabile acestora.

Principiul aplicării imediate a legii noi ajunge, astfel, să aibă o acțiune mai limitată decât anterior (când legea nouă de procedură se aplica inclusiv judecăților și executărilor civile aflate în curs), el rămânând, după cum s-a văzut, incident doar în cazul proceselor și executărilor silite începute după intrarea în vigoare a legii noi de procedură.

Astfel organizată legal, aplicarea în timp a legii de procedură civilă va obliga, în practică, la un plus de atenție, dovedindu-se necesar să fie identificate executările silite începute sub legea veche, respectiv a acelor începute sub legea nouă, pentru a se putea determina, cu grijă pentru evitarea confuziilor și interferențelor, legea aplicabilă.

Sub aspectul clasificării lor, precizăm că, în principiu, normele având ca obiect executarea silită sunt ordonate potrivit aceluiași criterii ca și cele avute în vedere la clasificarea normelor de procedură în general: a) Dacă avem în vedere sfera de aplicare a respectivelor norme, distingem între *normele generale* și cele *speciale*; b) Dacă avem în vedere criteriul obiectului de reglementare, avem a distinge între *norme de organizare*, *norme de competență* și *norme de procedură propriu-zisă*; c) În raport cu obligativitatea lor, distingem între *norme imperative* și *norme dispozitive*. (În cazul nerespectării primelor norme, sancțiunea este, după caz, nulitatea absolută sau decăderea; în cazul ignorării unor norme dispozitive, sancțiunea este nulitatea relativă). Clasificarea normelor execuționale interesează mai ales sub acest din urmă aspect, al sancțiunilor care pot interveni în cazul încălcării lor. Sunt norme imperative, protejate prin sancțiunea nulității absolute, normele de organizare, unele dintre normele de

¹ Republicat în M. Of. nr. 513 din 31 iulie 2007. Actul normativ a suferit, în timp, modificări și completări.